

Plan van aanpak leefbaarheid hoogbouw Capelle

**Bureau Criminaliteitspreventie
Harm Jan Korthals Altes
met medewerking van
Paul van Soomeren
april 1989**

Plan van aanpak leefbaarheid hoogbouw Capelle

**Bureau Criminaliteitspreventie
Harm Jan Korthals Altes
met medewerking van
Paul van Soomeren
april 1989**

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	1
1 Beknopte beschrijving onderzoekscomplexen	3
- Capelle algemeen	3
- De Hoeken	4
- De Rondelen	6
2 Gebleken problemen en mogelijke oplossingen	9
- overzichtslijst problemen/oplossingen	10
- toelichting en bronvermelding overzichtslijst	11
3 Relaties tussen problemen en oplossingen	13
- vergelijkingstabel problemen - oplossingen	13
- selectie van oplossingen	16
4 Relaties tussen oplossingen onderling	17
- relatiematrix geselecteerde oplossingen	17
- samenhang tussen clusters van maatregelen	18
5 Samenvatting	19
- schema integrale aanpak	19
- schema uitwerking maatregelen	20
- slotwoord	21
Bijlagen	22
- bijlage 1: organisatieschema (voorbeeld)	22
- bijlage 2: voorbeeld uitwerkingen van maatregelen	24
- bijlage 3: aanvullende criminaliteitsanalyse over 1988	30
Literatuurlijst	35

Inleiding

In juni 1987 kreeg Bureau Criminaliteitspreventie (BCP) van de gemeente Capelle aan de IJssel de opdracht een plan te maken voor enkele hoogbouwcomplexen in Capelle gericht op voorkoming van kleine criminaliteit op basis van een inventariserend onderzoek, waarvoor het OTB* de opdracht kreeg. Voor beide opdrachten ontvangt de gemeente Capelle subsidie van de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie Criminaliteit van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Het inventariserende onderzoek is in de periode juni 1987 tot en met september 1988 uitgevoerd door het Onderzoeksinstituut voor Technische Bestuurskunde (OTB) en heeft geresulteerd in het (concept-) rapport "Hoogbouw en sociale veiligheid in Capelle aan den IJssel - een inventarisatie-onderzoek bij 8 na-oorlogse complexen".

In september 1988 is de begeleidingscommissie accoord gegaan met de belangrijkste conclusies van het onderzoek en werd besloten het plan van aanpak niet voor alle 8 complexen uit te werken, maar voor 3 van de 8 complexen:

- De Hoeken (Schermer- Beemster- en Purmerhoek);
 - De Rondelen (Valeriusrondeel en Reviusrondeel van WOSTICA**);
 - Reviusrondeel van "De samenwerking"***.
- Reden van deze beperking was dat de problemen in de 5 niet-gekozen complexen minder urgent zijn en het voor het plan van aanpak beter geacht werd de tijd en energie te richten op 3 complexen.

Dit plan van aanpak is hoofdzakelijk gebaseerd op het inventariserende OTB-onderzoek. In dat onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- politiegegevens 1986 voor de straten waar aan de complexen gelegen zijn;
- woonwaardingsonderzoek in de 8 complexen uitgevoerd in 1984 door de gemeente Capelle;
- interviews met de huismeesters, voorzover bij de complexen huismeesters werken (4 van de 8);
- interview met de opzichter van de complexen waarbij geen huismeester werkt;
- interview met voorzitter Federatie Capelse Huurders Organisaties (FCHO);

- interviews met voorzitters huurdersverenigingen;
- observaties ter plaatse;
- interviews met functionarissen van de afdelingen bewonerszaken van de beide corporaties.

De titel van dit "plan van aanpak" geeft aan dat het niet uitsluitend gericht is op preventie van kleine criminaliteit, zoals oorspronkelijk de opdracht was, maar op bevordering van de leefbaarheid in het algemeen.

Deze verbreding van invalshoek heeft te maken met de resultaten van het inventariserende onderzoek: problemen met vervuiling, overlast en het onderhoud van voorzieningen blijken, naast problemen met kleine criminaliteit, ook een rol te spelen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft een beknopte beschrijving van de aan te pakken complexen en hun ligging. Lezers die met de complexen vertrouwd zijn, kunnen dit hoofdstuk overslaan.

In hoofdstuk 2 worden de gebleken problemen met hun oorzaken, contextfactoren en mogelijke oplossingen op een rijtje gezet.

In hoofdstuk 3 worden de relaties tussen de verschillende problemen en oplossingen onderzocht, waaruit een selectie volgt van oplossingen die op meerdere problemen ingrijpen en die elkaar onderling kunnen versterken.

In hoofdstuk 4 worden de oplossingen onderling met elkaar geconfronteerd, waaruit een **integrale aanpak** volgt: een stelsel van op elkaar ingrijpende oplossingen c.q. maatregelen.

Het plan van aanpak wordt in hoofdstuk 5 besloten met een samenvatting van de onderzochte en geselecteerde maatregelen en wordt een voorstel gedaan voor het uitwerkingsproces van het plan.

In de bijlagen zijn enkele voorbeelden van verder uitgewerkte maatregelen opgenomen, alsmede een analyse van recente politiecijfers die aanwijzingen oplevert voor de prioriteitsstelling van de voorgestelde maatregelen.

* = Onderzoeksinstituut voor Technische Bestuurskunde te Delft.

** = Woningstichting Capelle aan den IJssel.

*** = Woningbouwvereniging "De Samenwerking" droeg tot voor kort de naam "SVW" (Stichting Samenwerking Verenigde Woningbouwvereniging).

Waarom een integrale aanpak?

In het OTB-onderzoek (hoofdstuk 4) wordt voor 2 van de 3 complexen waar het in dit plan van Aanpak om gaat geconcludeerd: "Omdat de gebleken (leefbaarheids-) problemen relatie blijken te hebben met alle onderzochte fysieke en sociale kenmerken, moeten de maatregelen opgenomen zijn in een integraal verbeterplan, willen zij effectief zijn" (De Hoeken, Reviusrondeel).

Bij het derde complex (De Rondelen) wordt (elders in het OTB-rapport) geconcludeerd dat de problemen van gelijke aard (maar van geringere omvang) zijn als bij de eerstgenoemde 2 complexen.

Combineren we deze twee conclusies dan kunnen we ervan uitgaan, dat een **integraal** verbeterplan de grootste kans op succes geeft en dat derhalve een integrale aanpak het meest wenselijk is.

Vervolg procedure

Het plan van aanpak zal door de betrokken partijen (gemeente, politie en corporaties) verder worden uitgewerkt. Daarbij zal getracht worden de integrale aanpak c.q. de samenhang tussen de maatregelen te blijven vasthouden.

Wanneer duidelijk is welke maatregelen haalbaar zijn wordt dit maatregelenpakket getoetst aan de wensen van bewoners.

Na deze inspraakronde kunnen de maatregelen in uitvoering worden genomen.

1 Beknopte omschrijving onderzoekscomplexen

Capelle algemeen

Capelle aan den IJssel was tot circa 1960 een kleine agrarische plaats (11400 inwoners) met de dorpskom aan de IJsseldijk. Na 1960 wordt Capelle een groeigemeente binnen de agglomeratie Rotterdam waardoor in de periode tot 1980 de bebouwing sterk uitbreidt en het aantal inwoners stijgt tot bijna 42000.

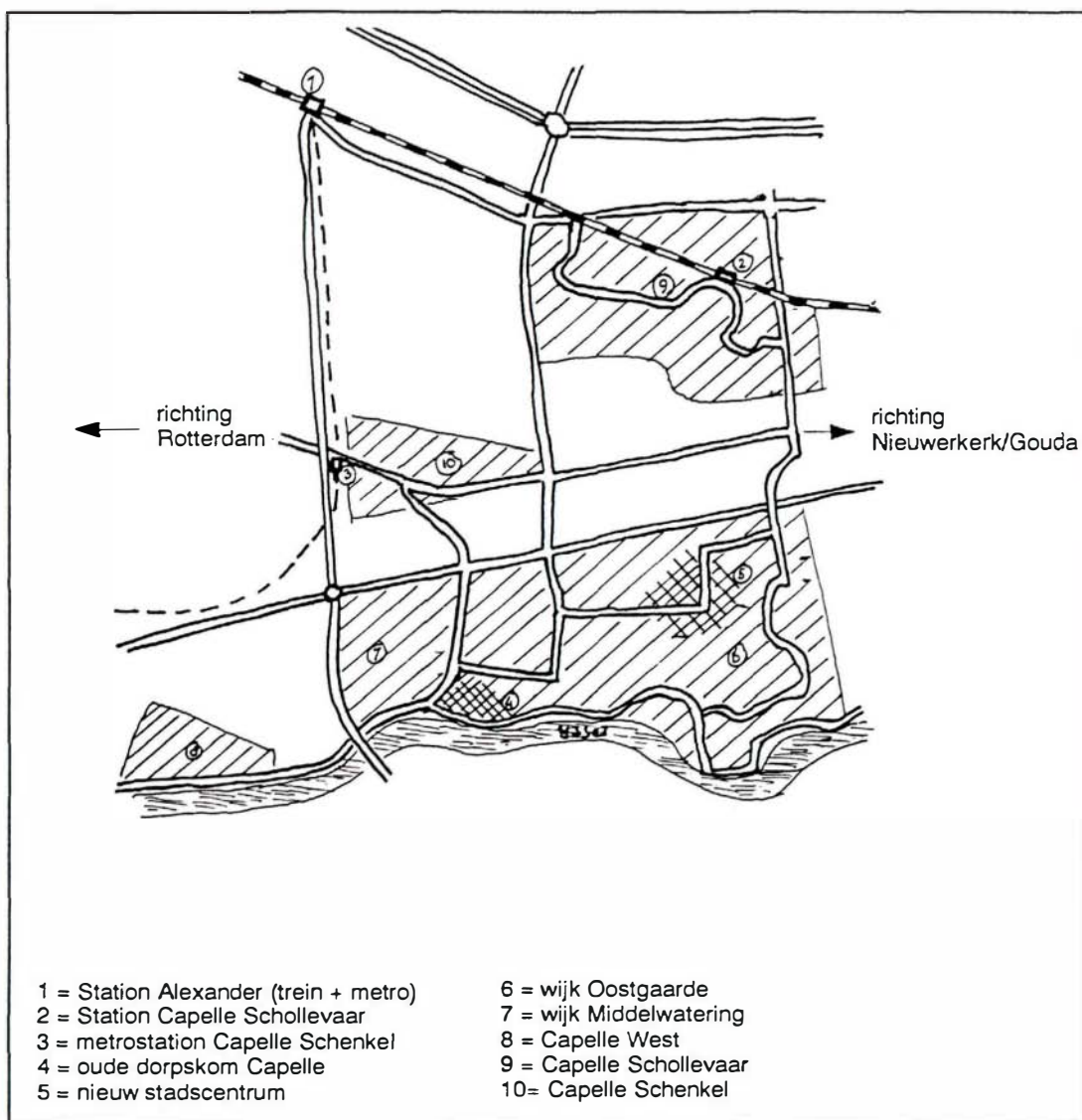
Kern van de plaats is dan niet langer de oude dorpskern, maar een nieuw winkelcentrum,

gemeentehuis en sociaal-cultureel centrum in het midden van de bebouwing.

Na 1980 is op enige afstand van het eigenlijke Capelle, hiervan gescheiden door een fors groengebied, de wijk Schollevaar ontwikkeld rondom het nieuwe station Capelle Schollevaar aan de spoorlijn Rotterdam-Utrecht.

Voor dit plan van aanpak is de wijk Schollevaar niet van belang; de hoogbouwcomplexen waar het in dit plan om gaat liggen in het voor 1980 ontwikkelde deel.

Afbeelding 1:
Beknopt structuurmodel
Capelle aan den
IJssel

De Hoeken*

Het complex De Hoeken bestaat uit 3 vrijwel identieke geknikte galerij-flats van 14 lagen op een onderbouw (waarin de bergingen liggen) en zijn genaamd Schermerhoek, Purmerhoek en Beemsterhoek.

De Purmer- en Schermerhoek bevatten elk 504 woningen, de Beemsterhoek is met 336 een kleiner (korter) blok. Het complex is opgeleverd in 1971. De blokken bevatten voor 82% vierkamer woningen en voor 18% drieskamer woningen. De huur is relatief laag, waardoor de woningen aantrekkelijk zijn voor onder andere starters. Het complex wordt beheerd door WOSTICA (woningstichting Capelle).

Er is een huismeester aanwezig in elk blok, die een werkruimte heeft in de onderbouw en woont op de eerste verdieping.

De blokken ogen door de grote lengte en hoogte zeer massaal, niet alleen vanuit de directe omgeving (zie foto) maar ook vanuit het centrum: doordat de blokken gedeeltelijk achter elkaar schuil gaan lijken ze van daar

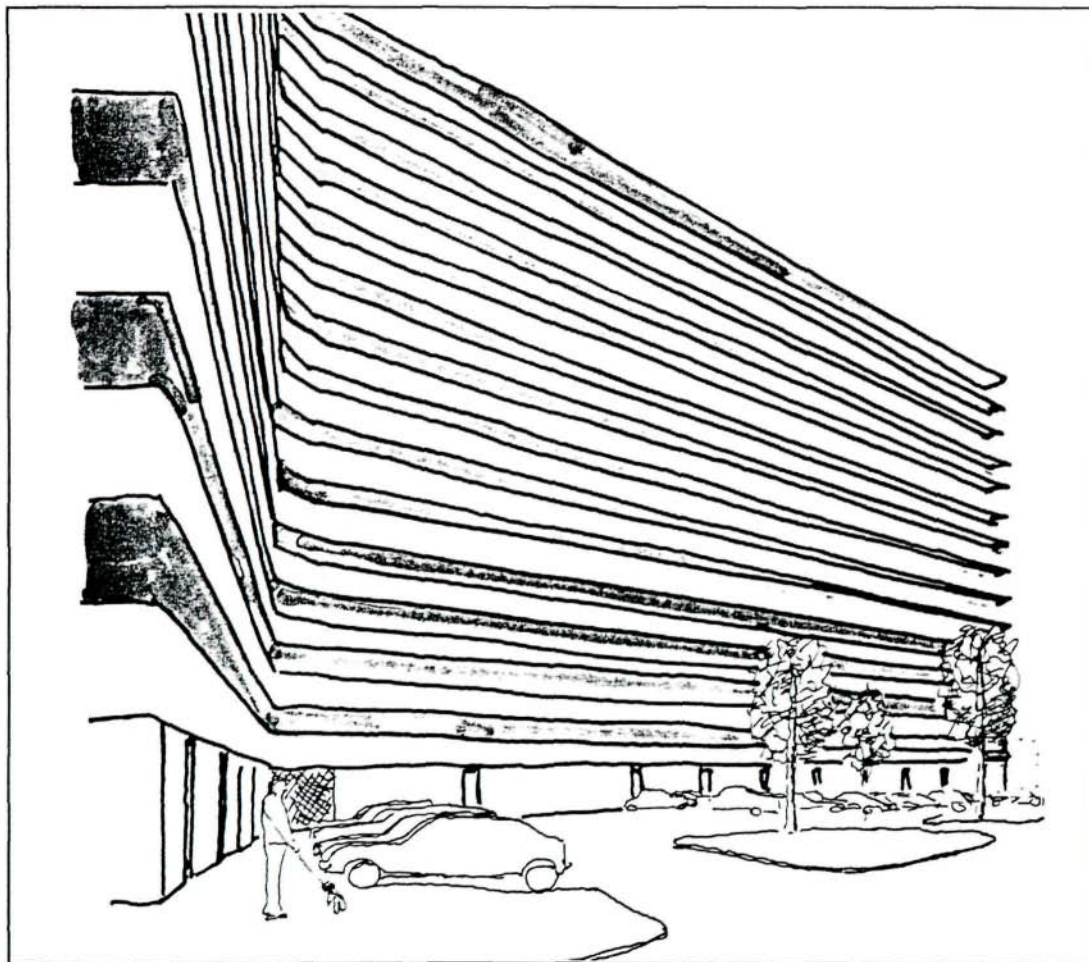
uit één geheel. Ze heten daarom in de Capelse volksmond "de Chinese muur".

De massale opzet is een ongunstig startpunt voor preventie (anonimiteit, geen verantwoordelijkheidsgevoel voor wat buiten de woning gebeurt). De dichte borstwering van de galerijen bemoeilijkt het zicht op het parkeerterrein. Vanuit de woning is er door bewoners bovendien geen toezicht op de entrees, bergingen, liften en trappehuizen mogelijk. Ook het aantal vluchtwegen (doorverbonden galerijen, trappehuizen, entrees, bergingsgangen) zijn ongunstig voor preventie: het geeft een kwaadwillende veel vluchtmogelijkheden.

Dit is slechts een greep uit de ontwerpkenmerken die met criminaliteit verband kunnen houden, men moet de opgesomde kenmerken zien als voorbeelden.

Het complex heeft nog geen bovenmatige leegstand vertoond. Dit houdt onder andere verband met de gunstige huurprijs vergeleken met de kwaliteit en grootte van de woningen zelf.

*Afbeelding 2:
de helft van het blok
Schermerhoek (zie af-
beelding 3 voor het ge-
zichtspunt)*

* = Aanvullende informatie (tekst en afbeeldingen) is te vinden in hoofdstuk 3 van het OTB-rapport.

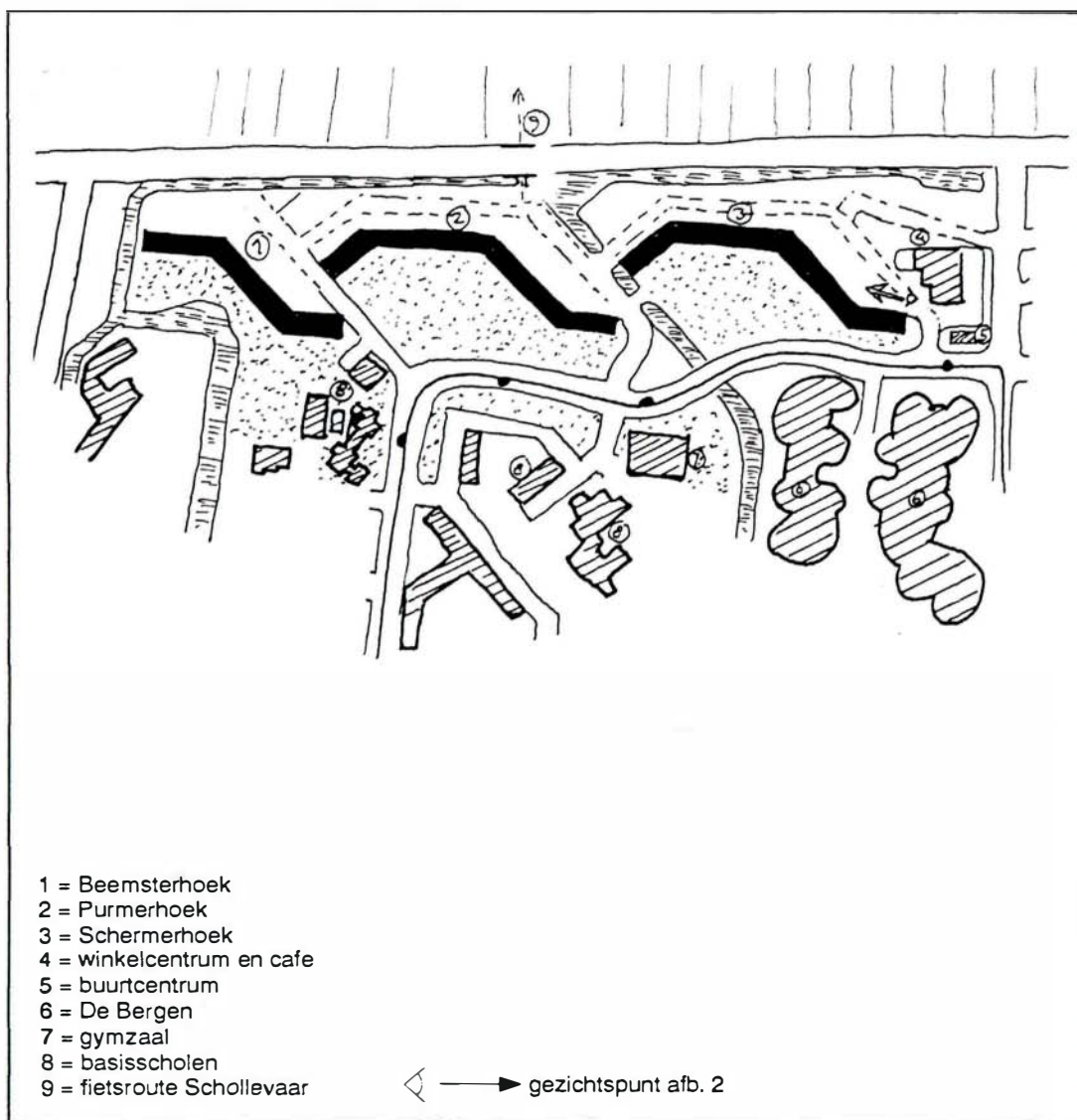
Over de **omgeving** valt het volgende op te merken. Het complex ligt aan de rand van de wijk Oostgaarde, met aan de Noordzijde over de drukke provinciale weg (Rotterdam-Nieuwerkerk) uitzicht op de weilanden. Aan de Oostzijde (bij de ingang van het parkeerterrein Schermerhoek) ligt een buurtcentrum, een café en een klein winkelcentrum, met daarnaast bedrijven.

Aan de Zuidzijde liggen plantsoenen, in feite behorend bij de flats en verder naar het zuiden enkele blokken eengezinswoningen in lagere bouw. Aan de Zuidoostzijde ligt het experimentele complex De Bergen, met overvloedige ronde vormen.

De plantsoenen aan de zuidzijde zijn 's nachts zeer donker. Het is vanuit de woningen onmogelijk te zien wat daar gebeurt.

Bus 93 en 96 hebben 3 haltes aan de Noorderbreedte/Westerlengte; vanaf deze haltes is de loopafstand naar elk van de 3 blokken 100 tot 300 meter. Deze looproutes zijn gedeeltelijk dicht begroeid en spaarzaam verlicht. Bovendien is het fietspad door het complex richting Schollevaar ter plekke van het tunneltje onder de provinciale weg slecht verlicht. Wanneer deze omgeving beoordeeld wordt op sociale veiligheid, dan vormen de nabije ligging van het café* en de dicht begroeide en donkere looproutes naar de bushalte mogelijk ongunstige factoren.

Afbeelding 3:
situatie complex De
Hoeken

* = Een café kan overlast en kleine criminaliteit met zich meebrengen, bijvoorbeeld wanneer de bezoekers komend uit het café (al dan niet met een slok op) herrie maken en baldadig worden.

De Rondelen*

In onderstaande schets worden alle Rondelen bij elkaar genomen, omdat deze te samen een stedenbouwkundige eenheid vormen. Verderop in dit plan van aanpak wordt, net als in het OTB-rapport, een splitsing aangebracht naar beheerder.

Het complex 'De Rondelen' bestaat uit 4 portiekflats van 12 lagen op een dubbele onderbouw waarin de bergingen liggen. Het totale complex omvat 4 blokken, waarvan één cluster van 2 blokken aan het Valeriusrondeel, geheel beheerd door WOSTICA en één cluster aan het Reviusrondeel, waarvan het lange blok wordt beheerd door WOSTICA en het korte blok door de "De samenwerking".

Er is een huismeester aanwezig in elk van de blokken. Het korte blok Reviusrondeel van "De Samenwerking" heeft een huismeester die echter niet in het complex zelf woont.

Voor de 3 blokken van WOSTICA zijn er 3 huismeesters, die alle 3 in het complex zelf wonen. Omdat de 3 blokken sterk in grootte verschillen (4, 9 en 12 portieken) zijn ze onderling verdeeld op de volgende wijze: het

lange blok Valeriusrondeel (12 portieken) heeft een huismeester voor de eerste 8 portieken. De laatste 4 portieken van dit lange blok plus de 4 portieken van het korte blok vallen onder de tweede huismeester. De 9 portieken van het lange blok Reviusrondeel vallen in hun geheel onder de derde huismeester.

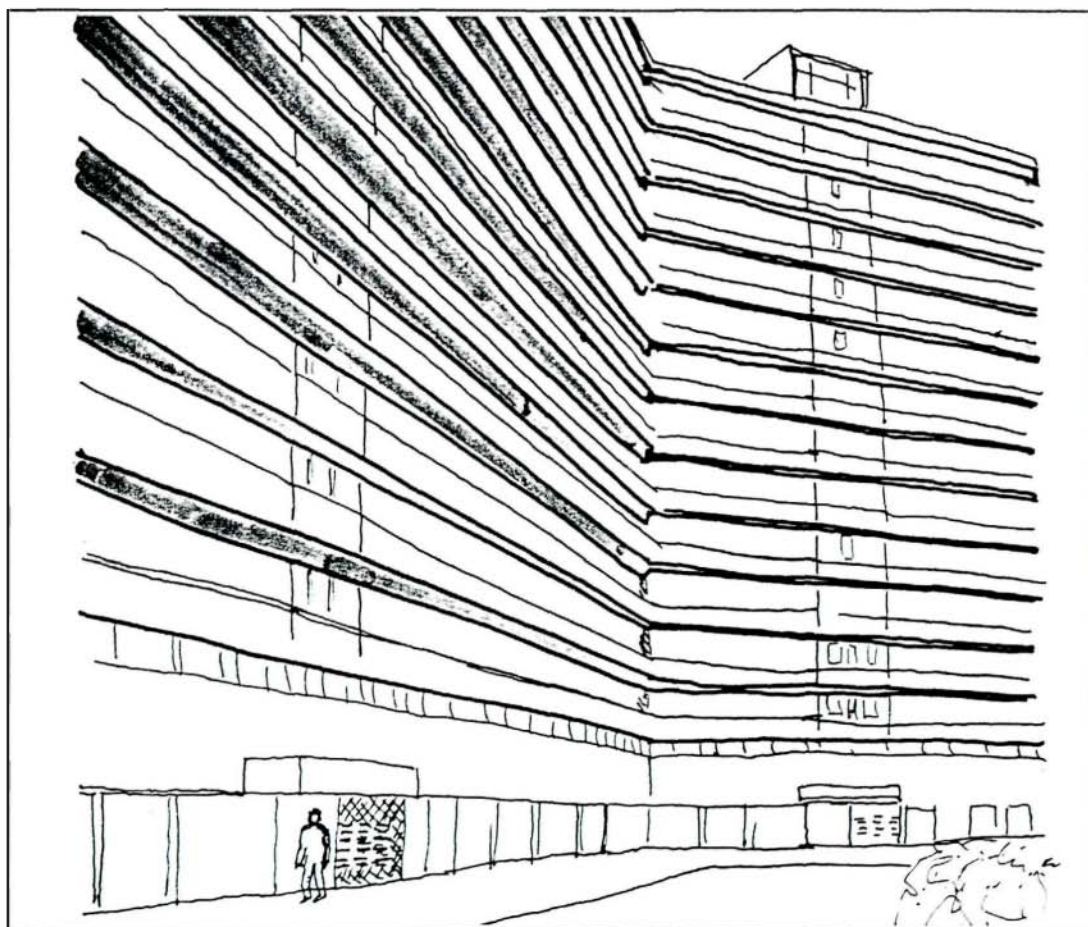
De Rondelen bevatten in totaal 1.044 woningen, waarvan 144 in elk van de twee korte blokken, 432 in het lange blok Valeriusrondeel en 324 in het lange blok Reviusrondeel. De flats

zijn opgeleverd in 1974. De korte blokken bevatten 4 portieken met elk 12 éénkamerwoningen en 24 vijf-kamerwoningen. Op elke overloop komen twee 5-kamerwoningen en 1 éénkamerwoning uit.

De opbouw van de lange blokken lijkt sterk op die van de korte blokken: op elke overloop komen 3 woningen uit, in de meeste gevallen 1 éénkamerwoning en 2

vijf-kamerwoningen. Het enige verschil is dat er in de knik van de blokken woningen met zes kamers zijn (in totaal dus 24 woningen). Het langere blok Valeriusrondeel bevat 12 portieken, het (iets kortere) blok Reviusr-

Afbeelding 4:
aanzicht gedeelte Valeriusrondeel (3 van de 12 portieken - zie afbeelding 5 voor het gezichtspunt)

* = Aanvullende informatie is te vinden in hoofdstuk 3 van het OTB-rapport.

rondeel 9 portieken. De woningdifferentiatie voor alle Rondelen te samen is 67% grote woningen (vijf- en zeskamerwoningen) en 33% kleine woningen.

De huur van de woningen is relatief hoog en er zijn relatief veel grote woningen, waardoor de flats aantrekkelijk zijn voor onder andere gezinnen met 2 of meer (oudere) kinderen.

De blokken ogen door hun grote hoogte en lengte zeer massaal. Dit geldt vooral voor de twee lange, geknikte blokken. De massaliteit kan een houding van anonimiteit en geringe verantwoordelijkheid bij de bewoners teweeg brengen, wat de sociale controle en de preventie van criminaliteit negatief beïnvloedt. De hoge en dichte boombeplanting op het parkeerterrein vormt weliswaar een mooie aankleding van het parkeerterrein bij de flats, maar als je 3-hoog of hoger woont heb je geen zicht op je auto, omdat je bovenop de boomkronen kijkt. Evenmin heb je vanuit je woning en vanaf de straat voor de flats zicht op de bergingen. Je ziet weliswaar de afsluitbare toegangen hiervan, maar niet de trappenhuisen, overlopen en gangen. De bergingen liggen in twee lagen, waardoor er een nogal onoverzichtelijk stelsel van gangen en trappenhuisen is, dat echter al op een bepaalde manier gecompartmenteerd is: de onderlinge doorgangen tussen de portieken en overlopen zijn beperkt.

Ook het aantal woningen per trappenhuis is door de portiekontsluiting kleiner dan bij de meeste galerijflats: 12 lagen x 3 woningen = 36 woningen per portiek.

Toch is dit aantal nog te hoog om van de bewoners te kunnen verwachten dat zij zich voor het toegangsbeheer verantwoordelijk zullen voelen. Bovendien is er een op elke verdieping een doorsteek mogelijk naar andere portieken via het zeembalkon. Hierdoor is de toegankelijkheid van het complex voor kwaadwillenden nog steeds groot te noemen. Hoewel deze opsomming van ontwerpkenmerken die met het optreden van criminaliteit in verband kunnen staan niet uitputtend is, blijkt er wel uit dat het ontwerp geen gunstige grondslag vormt voor criminaliteitspreventie.

Een deel van het complex heeft in 1984 een relatief grote leegstand vertoond (15%). In de jaren daarna is de leegstand echter afgenomen. Het teruglopen van de leegstand houdt niet zozeer verband met een verbeterde leefbaarheid in het complex, maar met woning-

marktontwikkelingen in de regio Rijnmond. De schaarste is de laatste jaren toegenomen, en daarmee ook de vraag naar relatief dure huurwoningen.

In het OTB-rapport wordt echter duidelijk aangegeven, dat het met de Rondelen concurrerende woningaanbod in (omgeving) Capelle de komende 10 jaar sterk zal toenemen. Hierdoor kan leegstand over enige tijd weer op de loer komen te liggen. Dit gegeven rechtvaardigt nog eens de aandacht voor (verdere) verbetering van de leefbaarheid in de Rondelen.

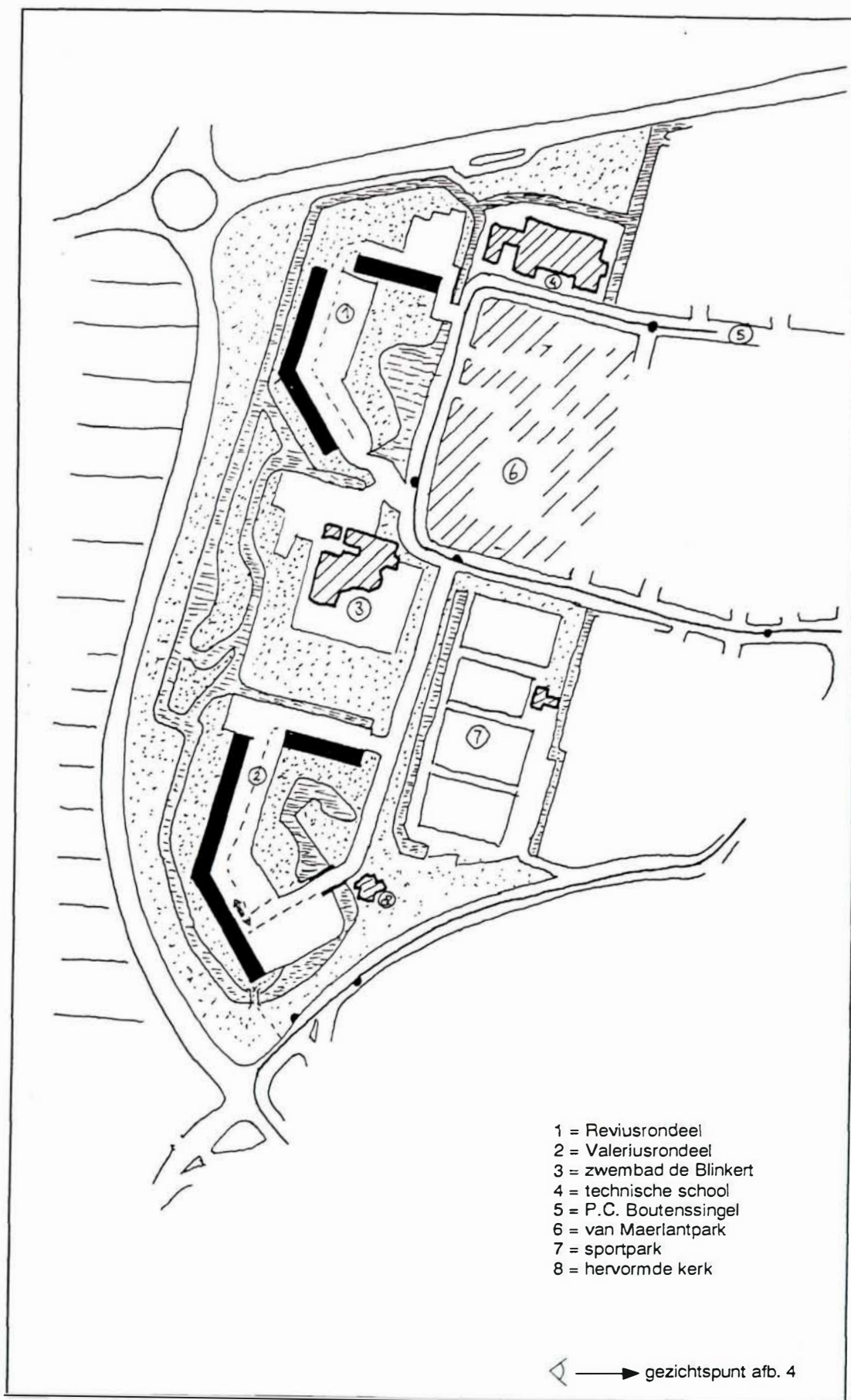
Over de omgeving van het complex valt het volgende op te merken. De blokken liggen aan de westrand van Capelle en worden van de weilanden afgescheiden door de drukke provinciale weg naar Krimpen aan den IJssel (zie de plattegrond op de volgende pagina). Een stedenbouwkundig plan voor een nieuw woongebied aan de westzijde van de weg is in voorbereiding.

Tussen de twee clusters van elke 2 blokken ligt het recreatiecentrum "De Blinkert". Parkeergelegenheid voor dit zwembad bevindt zich onder andere aan de Boutenssingel en aan het Valeriusrondeel ter hoogte van het sportpark. De ingang van dit sportpark ligt echter niet aan het Valeriusrondeel, maar aan de oostzijde. Aan de oostkant van het Reviusrondeel ligt het Van Maerlantpark, een wijk met vrije-sector woningen. Aan de noordzijde daarvan ligt een Technische school (l.t.s.), met daarachter de Provinciale weg Rotterdam-Nieuwerkerk. De clusters omsluiten elk een besloten groengebied met gazons, water en boombeplanting. De toegankelijkheid van dit groengebied is gering (weinig paden), het lijkt bedoeld als kijkgroen.

Aan de zuidzijde ligt de IJsseldijk, waarop bus 94 een halte heeft. Bus 93 heeft 2 haltes op de Boutenssingel (bij de l.t.s. en bij het zwembad). De loopafstand naar de Rondelen is enkele honderden meters. Vooral de afstand van het lange blok aan het Valeriusrondeel naar de halte op de Boutenssingel is lang (500 meter). Deze route is bovendien onbebouwd.

Wanneer de omgeving van het complex beoordeeld wordt op sociale veiligheid, dan vormen de nabije ligging van de l.t.s., de lange loopafstanden naar de bushaltes, de plaatselijke dichte begroeiing en de afwezigheid van bebouwing langs de routes mogelijk ongunstige factoren.

Afbeelding 5:
situatie complex De
Rondelen

2 Gebleken problemen en mogelijke oplossingen

In dit hoofdstuk gaat het erom, dat er oplossingen worden aangegeven voor de uit het inventariserende onderzoek gebleken problemen. De onderzochte problemen hebben betrekking op criminaliteit, bewonersgedrag en verloedering (= verslechtering van het aanzien door vervuiling, beschadiging en graffiti), kortom op de **leefbaarheid** in de complexen.

Het is moeilijk om naast een probleem direct een mogelijke oplossing te zetten. Daartoe moeten twee belangrijke gegevens tussengevoegd worden: de veroorzakers en de contextfactoren. Met contextfactoren worden bedoeld de omstandigheden die niet direct de oorzaak van het probleem zijn, maar wel een bevorderende rol kunnen spelen. Voorbeeld: diefstallen uit woonhuizen, waarvan bewoners bij afwezigheid het raam open laten staan. De gewoonte om ramen open te laten staan is niet de oorzaak van de diefstal (want die zit in de dieven zelf) maar kan wel een belangrijke diefstalbevorderende factor zijn. Het spreekt vanzelf dat men naast de directe oorzaken, ook de bevorderende factoren moet kennen.

De problemen, oorzaken, contextfactoren en mogelijke oplossingen zijn in een overzichtslijst ondergebracht.

De belangrijkste bron bij het samenstellen van de overzichtslijst wordt gevormd door het OTB-rapport. Dit geldt met name voor de eerste 3 kolommen (problemen, oorzaken en contextfactoren). Voor het samenstellen van de vierde kolom (mogelijke oplossingen) zijn, naast het OTB-rapport, ook effectrapportages van elders toegepaste maatregelen gebruikt. In de toelichting op de overzichtslijst wordt waar mogelijk vermeld, uit welk hoofdstuk van het OTB-rapport de betreffende informatie is geput.

De overzichtslijst moet als volgt gelezen worden:

- links staan de problemen, waarbij getracht is hier een volgorde van belangrijkheid in aan te geven (tussen haakjes de complexen waarbij het probleem speelt);

- daarachter staan per probleem de veroorzakers, de omstandigheden en de oplossingen. De nummering steeds komt overeen.

Wanneer men horizontaal leest, zoekt men bij elk probleem de oorzaak, eventuele contextfactoren en mogelijke oplossingen. De bedoeling van de kolom "mogelijke oplossingen" is uitdrukkelijk **niet** om deze oplossingen c.q. maatregelen **los van elkaar** uit te voeren. Eerst moet de overzichtslijst omgesmeed worden tot een integraal plan, hetgeen in het volgende hoofdstuk aan de orde komt.

Gebruikte afkortingen:

- R = Rondelen (alle blokken, dus zowel van WOSTICA als van "De Samenwerking")
- RR = Reviusrondeel "De samenwerking"
- VR = Valeriusrondeel (WOSTICA)
- H = Hocken (alle blokken)
- PH = Purmerhoek
- BH = Beemsterhoek
- SH = Schermerhoek
- WBV = Woningbouwvereniging c.q. woningstichting

Indien geen complexnaam is vermeld, speelt het probleem in alle 3 de complexen. Indien wel complexnamen zijn vermeld hoeft dit niet te betekenen dat het probleem in de **andere** complexen totaal niet zou spelen, doch het speelt **mogelijk in geringe mate**.

Overzichtslijst problemen/oplossingen

Problemen	Oorzaken/veroorzakers	Omstandigheden/Contextfactoren	Moegelijke oplossingen
1. Inbraak in boxen.	1. Waarschijnlijk (jongere) bewoners van binnen en buiten het complex.	1a. Zwakke constructie Ialwerk, deurstijlen, hang- en sluitwerk. 1b. Slechte controleerbaarheid toegangen. 1c. (te) veel sleutelcopieën in omloop (H, RR) 1d. Buit zichtbaar van buitenaf	1a. Versteviging Ialwerk en slot door middel van stalen strippen, extra sloten. 1b. Compartimentering, betere verlichting (R). 1c. Verbetering sleutelsysteem. 1d. Zicht op de buit afschermen.
2. Vernieling en diefstal van/uit auto's.	2. Daders inbraak waarschijnlijk van buiten het complex, daders vernieling cafebezoekers (SH, PH).	2a. Café ongunstig gelegen (H). 2b. Bomen belemmeren zicht (R).	2a. Verplaatsen café (H). 2b. Snoeien bomen, betere verlichting (R). 2c. Verlichting optimaliseren, garagedeuren bouwen.
3. Angst voor geweld.	3. Nauwelijks concrete feiten.	3. Lange, stille, donkere looproutes van/naar bushalte (VR, H).	3a. Verlegging busroute (VR). 3b. Verdichtingsbouw langs looproutes (H, VR). 3c. Betere verlichting (H-)> fietspad naar Schollevaar)
4. Periodieke overlast rondhangende jeugd (RR).	4. Schooljeugd i.t.s. in pauze bij entrees e.d. (RR). Overige complexen onbekend.	4. Tekort aan vertier voor jongeren.	4. Opvang schooljeugd in pauzes en tussenuren (RR). Sociaal-culturele voorzieningen afstemmen op jongeren (alle complexen). 5a. Verduidelijken huisregels door huismeester (zak open en brief in de bus), gesprek huismeester met bewoners vóór verhuizing.
5. Huisvuil en grof vuil op verkeerde plaatsen en lijden buiten zetten.	5. Volwassen bewoners die huisregels en/of ophaaldagen niet kennen of zich er te weinig van aantrekken.	5a. Verhuizers kunnen niet wachten op ophaaldag grof vuil en/of te weinig ophaaldagen. 5b. Opslagruimte relatief klein.	5b. Extra (afsluitbare) opslagruimten in boxen. 6a. aanleg voetbalkooi en/of 6b. bestendige/slijtvaste speeltoestellen (R). 6c. Plaatsing prullebakken, bewoners medeverantwoordelijk maken. 6d. intensiveren onderhoud/plantsoenen.
6. Slecht onderhoud, vervuiling van plantsoenen en speelplaatsen voor jongere en oudere jeugd.	6. Normale slijtage, gebrek aan geld, lage prioriteit bij gemeente.	6a. Speeltoestellen vanwege vandalisme verwijderd (RR). 6b. Veel hout gebruikt (VR). 6c. Weinig of geen prullebakken (H). 6d. Beperkte aandacht voor onderhoud plantsoenen	6a. intensiveren onderhoud/plantsoenen.
7a. Vernieling ruiten, lift, verlichting. 7b. Brandstichting containers.	7. Jongeren uit complex/buurt.	7. Tekort aan vertier voor jongeren (zie ook 4).	7a. - Sociaal-culturele voorzieningen afstemmen op jongeren; - bestendiger materialen toepassen. 7b. Containers korter voor ophaal buiten zetten (informatie huismeester door reiniging).
8. Overlast van medebewoners: bijvoorbeeld lawaai, honden los, bekladden, vervuiling lift en omgeving, brutaal/bedreigend gedrag (RR, H).	8. Bewoners die de omgangsnormen niet kennen of respecteren.	8a. Geluidsoverlast: woningen onderling gehorig (H).	8. Klachtenverzameling door huismeester, gesprek met overlastgevend bewoners, bij aankomende klachten dreigen met uitzetting, uitzettingsprocedure ingang zetten (RR). Huismeester betrekken bij toewijzing lege woningen (RR, H).
9. Inbraak woningen (R, SH).	9. Waarschijnlijk daders van elders.	9a. Bomen vormen opstapje naar balkon te etage (VR). 9b. Kozijn achteruitgang bergingsgang vormt opstapje (H) 9c. Lange galerij niet bevorderlijk voor soc. controle (H) 9d. Zwak hang- en sluitwerk, sleutelbare deurdrangers	9a. Snoeien bomen balkonzijde (R). 9b. Aanpassen kozijnen, bijv. door (geperforeerde) metaalplaat op kozijn te schroeven (H) 9c. Compartimenteren galerijen (H) 9d. Verwaren hang- en sluitwerk door wv en/of -na voorlichting- door bewoners zelf (H) Betere deurdrangers (alle complexen).
10. Verstoring privacy door gebruik zeebalkon als doorlooproute (RR).	10. Studenten die elkaar willen oproepen.	10. Via het portiek is lange omweg.	10. Bevorderen doorsluiting binnen het complex zodat bekenden op eigen verzoek in zelfde portiek wonen (RR, in overleg met huismeester).

Toelichting en bronvermelding overzichtslijst problemen/oplossingen

ad.1: Uit de analyse van politiegegevens over 1986 (hoofdstuk 5, bijlage 4 en 5 van het OTB-rapport) blijkt, dat inbraak in boxen een wezenlijk probleem vormt en een belangrijk aandeel heeft in het totale criminaliteitsplaatje. Uit de interviews met de huismeesters (OTB-rapport bijlage 6) blijkt, dat de daders soms binnen het complex gezocht moeten worden. Dit houdt voor de mogelijke oplossingen in, dat men niet kan volstaan met het beveiligen van de centrale toegangsdeuren (interne daders hebben daar de sleutel van) maar dat men het vooral moet zoeken in het beter beveiligen van de boxen zelf. Daarbij kan naast **verzwaring** van het hang- en sluitwerk ook gedacht worden aan **verwisselbaarheid** van sloten en slotcilinders. Na verhuizing worden de slotcilinders vervangen door een andere cilinder uit een vaste voorraad van bijvoorbeeld 100 ongelijk sluitende slotcilinders. Er zijn ook slotcilinders op de markt die zich op een verandering van sleutel kunnen instellen bij bediening door een daartoe bevoegd persoon.

Op deze beide manieren voorkomt men dat ex-bewoners of vriendjes daarvan na de verhuizing nog eens terugkomen om "nog even iets op te halen".

ad.2: Vernieling en diefstal van/uit auto's komt op de tweede plaats in het criminaliteitsplaatje van 1986*. De huismeesters vermoeden dat het hierbij vooral gaat om daders van elders (die bijvoorbeeld opereren vanuit de stad Rotterdam), met uitzondering van de vernielingen aan auto's bij De Hoeken (met name de Schermerhoek), die (ook) veroorzaakt zouden worden door vertrekkende café-bezoekers.

Een groot deel van de misdrijven wordt 's nachts gepleegd, zo blijkt uit bijlage 6 van het OTB-rapport, (waarin een nadere analyse van de processen-verbaal weergegeven wordt): bij De Rondelen gebeurde 61% van de diefstallen/vernielingen van/uit auto's 's nachts (tussen 00.00 en 06.00 uur), bij De Hoeken zelfs 76%.

Voor de oplossingen kan dit betekenen, dat men met de mogelijke oplossingen (die met name de zichtbaarheid verbeteren) deze misdrijven niet wezenlijk in aantal kan doen verminderen. Indien dit het geval blijkt, kan

men overgaan op het bevorderen van preventieve maatregelen aan de auto's zelf (stuurslot, alarm, uitneembare radio).

ad.3: (angst voor geweld): Zoals in de kolom "oorzaken" vermeld is, lijkt die angst voor geweld niet gebaseerd te zijn op concrete feiten. Bij de complexen hebben zich volgens de politiecijfers 1986 niet of nauwelijks gewelddadige incidenten voorgedaan. Ook voor 1988 kan deze conclusie worden getrokken (zie bijlage 3).

Het is mogelijk dat bepaalde misdrijven niet ter kennis zijn gekomen van de politie. We vermoeden echter dat hier de contextfactoren (lange, bij donker onaangename routes) **zelf** de oorzaak van het probleem zijn. Dit vermoeden is mede gebaseerd op de uitspraken van huurdersverenigingen (zie onder andere hoofdstuk 8 in het OTB-rapport) en op de resultaten van een eind 1988 door de VAC gehouden enquête. Pakt men derhalve de contextfactoren adequaat aan, dan is het probleem in principe opgelost.

ad.6: (slecht onderhoud van, tekort aan speelplaatsen): Er spelen hier verschillende problemen, die moeilijk uit elkaar te trekken zijn. Enerzijds is er een tekort aan speelvoorzieningen en worden de wél-aanwezige voorzieningen slecht onderhouden of niet op tijd vervangen, anderzijds is er plaatselijk het probleem van de rondhangende jongeren die soms vervuiling en vernieling aanrichten. Bovendien gaat het om verschillende leeftijdsgroepen (jongere respectievelijk oudere kinderen) die elk hun eigen type voorzieningen wensen. Probleem 6 hangt dus sterk samen met probleem 4. Ook probleem 7 (vernieling en brandstichting) hangt waarschijnlijk met de problemen 4 en 6 samen. Hier geldt daarom extra sterk dat de mogelijke oplossingen 4a/b, 6a/b/c en 7a/b niet los van elkaar, maar geïntegreerd moeten worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 3).

ad.8: (overlast van medebewoners): De onzorgvuldigheid waarmee bewoners met elkaar en met hun woonomgeving omgaan is een vrij algemeen probleem, het is beslist niet specifiek voor de onderzoekscomplexen en daarom moeilijker op te lossen. De mogelijke oplossingen moet men zien als pogingen daartoe, en hoog gespannen verwachtingen ten aanzien van het effect moeten dus getemperd worden. Toch moet men dit als beheer-

* = Uit de analyse over 1988 (zie bijlage 3) blijkt een verschuiving: inbraak in boxen wordt van de hoogste plaats verdrongen door inbraak/vernieling van auto's.

der blijven proberen, en zijn soms uiterste middelen zoals huisuitzetting zeer effectief voor het complex zelf (dat problemen met de bewoners mee kunnen verhuizen, laten we dan even buiten beschouwing). Zo heeft Wostica sinds eind 1987 een goed werkende uitzettingsprocedure, die door "De samenwerking" overgenomen kan worden voor het Reviusrondeel. Het is en blijft echter een uiterste middel, de vriendelijker middelen zoals gesprekken van de huismeester met overlast veroorzakende bewoners zullen in de praktijk vaker worden gebruikt. Ook kan men voorkomen dat overlast gevende bewoners het complex gaan bewonen, zo leert de ervaring van de Wostica-huismeesters in de Rondelen. Zij hebben altijd een gesprek met kandidaten voor een lege woning in de (daar toe speciaal ingerichte) modelwoning, waardoor de huismeester in de meeste gevallen intuïtief bepaalt of de kandidaat zijn medebewoners overlast zal geven of niet. Het advies van de huismeester weegt zwaar bij de toewijzing. Vrezen zij voor overlast dan wordt de kandidaat meestal elders geplaatst. Deze procedure zou ook in de Hoeken en in het Reviusrondeel van "De Samenwerking" toegepast kunnen worden. Naast deze aanpak op het sociale vlak zijn er ook fysieke maatregelen die de zorgvuldigheid van bewoning kunnen vergroten, zoals het inbouwen van extra opslagruimte voor grof vuil (genoemd bij regel 5 in de overzichtslijst) en het compartimenteren van galerijen (bij De Hoeken). Deze laatste maatregel voorkomt dat bewoners die richting winkelcentrum moeten, de hele galerij af lopen en de laatste lift nemen in plaats van de lift het dichtste bij hun woning. De compartimentering kan, naast het gevoel van privacy, ook het gevoel van veiligheid ten goede komen. Deze oplossing wordt daarom verder toegelicht bij regel 9.

ad.9: In het criminaliteitsplaatje zoals geschetst in het OTB-rapport, springt het delict woninginbraak er in 1986 niet uit als groot probleem. Uit de primaire en secundaire analyses van het woonwaarderingsonderzoek (hoofdstuk 2 en 4 in het OTB-rapport) blijkt echter dat woninginbraak wel medeveroorzaker is van onveiligheidsgevoelens en verhuisgeneigdheid onder bewoners. Daarom worden in het plan van aanpak, ondanks de relatief kleine aantallen waar het om gaat, toch oplossingen gesuggereerd.

Met name bij De Hoeken ligt er een kans om de angst voor inbraak te verminderen, door het compartimenteren van galerijen. Bewoners zullen dan het gevoel hebben dat potentieel kwaadwillenden niet meer de galerij op kunnen komen om bijvoorbeeld naar binnen te kijken of er buit is. Naast deze nogal ingrijpende oplossing zijn er bij alle complexen eenvoudige oplossingen die plaatselijk effect hebben, zoals het wegnemen van opstapjes, het verbeteren (door wbv en/of bewoners zelf) van hang- en sluitwerk en het plaatsen van effectievere deurdrangers op de portiekdeuren en de toegangsdeuren van de boxengangen. Daarnaast zijn er organisatorische maatregelen die bewoners zelf kunnen treffen, bijvoorbeeld het uit het zicht van de galerij opstellen van hijs-apparatuur.

3 Relaties tussen problemen en oplossingen

Het is bij de toelichting van de overzichtstijl in hoofdstuk 2 al gezegd: sommige problemen hangen onderling sterk samen. Daaruit volgt dat ook de mogelijke oplossingen sterk moeten samenhangen. Om te bekijken welke problemen met welke oplossingen samenhangen is een vergelijkingstabel gemaakt.

De problemen en oplossingen zijn verkort aangeduid in onderstaande tabel. Voor een uitgebreidere omschrijving raadpleegt men de overzichtstijl in het vorige hoofdstuk, waarvan de nummering gelijk is aan de nummering van de onderstaande tabel.

Men leest de tabel op twee manieren: eerst verticaal (per kolom), dan horizontaal (per regel).

Wanneer men **vertikaal** leest, vraagt men zich af: "op welke problemen kan deze oplossing effect hebben"?

Wanneer men **horizontaal** leest, stelt men zich de vraag: "welke oplossingen zijn er voor dit probleem"?

Voor het plan van aanpak is de verticale leesrichting het belangrijkste, omdat we de oplossingen willen selecteren die op meer problemen tegelijk effect (kunnen) hebben.

Vergelijkingstabel problemen - oplossingen

	1a	1b	1c	1d	2a	2b	2c	3a+c	3b	4	5a+b	6a	6b	6c	6d	7a	7b	8	9a+b	9c	9d	10
1. inbraak boxen	•	•	•	•																		
2. vernieling/inbraak auto's					•	•	•	•	•												•	
3. angst voor geweld		•			•		•	•	•						•					•	•	
4. overlast jeugd			•		•					•		•						•				
5. vuilnis verkeerd buiten zetten											•							•				
6. lekort/vervuiling speelplaatsen										•		•	•	•	•							
7a. vernielingen in flat			•							•		•	•			•		•				
7b. brandslachting										•	•	•					•	•				
8. overlast medebewoners																		•				•
9. inbraak woningen		•																	•	•	•	•
10. verstoring privacy																			•	•	•	•

Belekenis nummers oplossingen:
 1a. versteviging latwerk boxen
 1b. compartimentering, belere verlichting/deurdrangers bozengangen
 1c. verbeterd sleutelsysteem (II,RR)
 1d. zicht op buit in bor afschermen
 2a. verplaatsen cafe (II)
 2b. snoeien bomen parkeerterrein (R)
 2c. verlichting optimaliseren, garageboxen bouwen
 3a. verlegging busroute
 3b. verlichtingsbouw langs looproutes (II,VR)
 3c. belere verlichting (II, fietspad Schollevaar)
 4. oprang schooljeugd (RR), voorzieningen op beboefte afstemmen
 5a. handhaving huisregels door huismeester
 5b. extra opslagruimte in borenruimte
 6a. aanleg voetbalkooi (R)
 6b. bestendige/slijtvaste speeltoestellen (R)
 6c. plaatsing prullebakken (II)
 6d. intensivering onderhoud plantsoenen
 7a. bestendiger materiaal toepassen
 7b. containers korter tevoren buiten zetten
 8. gesprekken huismeester met bewoners (II,RR)
 9a+b. snoeien bomen balkonzijde (R), beplating kozijnen berginguilgang achterzijde (II)
 9c. compartimenteren galerijen (II)
 9d. verbeterde deurdrangers portiekdeuren, zwaardere hang- en sluitwerk woningdeuren (II)
 10. bevordering interne doorstroming (RR)

Dit meervoudige effect is echter niet het enige criterium. Er wordt ook rekening gehouden met de evaluatie-resultaten van reeds genomen maatregelen (paragraaf 7.4 en 8.4 in het OTB-rapport) en met de aanbevelingen voor nog te nemen maatregelen (paragraaf 8.5 in het OTB-rapport).

Wanneer we de vergelijkingstabel in vogelvlucht bekijken valt op dat het aantal bolletjes per maatregel sterk kan verschillen. Zo heeft de mogelijke oplossing "gesprekken van huismeester met overlast gevende bewoners" effect op 6 problemen, en heeft het verstevigen van het latwerk bij de boxen slechts op één probleem effect, namelijk op "inbraak in boxen".

Overigens hoeft dit laatste niet te betekenen dat die oplossing niet aantrekkelijk is. Wanneer het bijbehorende probleem ernstig is, of de oplossing goedkoop en makkelijk uit te voeren, blijft zij in beeld als mogelijke oplossing.

De oplossingen die op verschillende problemen effect hebben zijn **in ieder geval** aantrekkelijk:

- gesprekken van de huismeester met overlast gevende bewoners (oplossing 8, voor Hoeken en Reviusrondeel) kan effect hebben op 6 problemen, namelijk:
 - . overlast van medebewoners: zij worden door de huismeester herinnerd aan de regels en in het uiterste geval aan de mogelijkheid tot uitzetting;
 - . verkeerd buiten zetten van vuilnis: huismeester zoekt in de zak naar een wikkel met het adres en spreekt de boosdoener aan;
 - . overlast jeugd: huismeester praat met ze zodat ze weten dat men last van ze heeft en wijst hun op de voorzieningen elders;
 - . vernielingen in de flat: huismeester probeert de daders van de vernielingen te achterhalen en de schade op hen te verhalen;
 - . brandstichting: huismeester krijgt informatie van reinigingsdienst als deze verlaat of verhinderd is en zet containers pas vlak voor hun komst buiten;
 - . verstoring privacy door gebruik zeembalkon: huismeester wijst de boosdoeners op de hinder en regelt eventueel in overleg met hen een interne verhuizing zodat kennissen in het zelfde portiek komt te wonen.

- Opvang van schooljeugd in pauzes (4a, Reviusrondeel, vooral aan het begin van elk schooljaar) en het afstemmen van voorzieningen op behoeften van de rondhangende jeugd kan effect hebben op 5 problemen, namelijk:

- . overlast jeugd: door jongeren een zinvolle vrijetijdsbesteding elders aan te bieden beperkt men het rondhangen in en om de flats;
- . vernieling: als de jongeren elders zijn is de kans op vernieling in de flat verkleind;
- . brandstichting: zie vernieling;
- . inbraak boxen: door jongeren elders een honk aan te bieden wordt voorkomen dat boxen 'gekraakt' worden om een onderkomen te hebben of om diefstal te plegen;
- . tekort speelplaatsen: sportvoorzieningen zoals een voetbalkooi kunnen een onderdeel zijn van het pakket op de jongeren afgestemde voorzieningen, waarmee tevens het tekort aan speelplaatsen deels opgeheven is.

- Preventievoorlichting door de politie (9d, voor alle complexen) kan effect hebben op 4 problemen namelijk:

- . boxinbraken: bewoners worden beter doordrongen van de noodzaak om ook zelf organisatorische en bouwkundige maatregelen te nemen om diefstal uit de box te voorkomen (zicht op de buit afschermen, fiets ook in box op slot, geen vreemden binnen laten, etc.);
- . vernieling van/diefstal van en uit auto's: bewoners leren hoe ze zelf maatregelen kunnen nemen om diefstal van en uit hun auto te voorkomen;
- . angst voor geweld: bewoners leren welke maatregelen ze kunnen nemen om geweld te ontlopen (bepaalde plekken en tijdstippen mijden, kleding en tassen aanpassen, in gezelschap de deur uit);
- . inbraak in woningen: bewoners horen hoe ze zelf inbraak in hun woning kunnen voorkomen (deuren en ramen als gewoonte afsluiten, extra slot, hoekstaal op de deur, etc.).

Met deze opsomming is al een groot deel van de vergelijkingstabel beschreven. De overblijvende oplossingen bespreken we van links naar rechts.

- steviger latwerk boxen (oplossing 1a, alle complexen): door het latwerk van de boxen (dat nu met spijkers vastzit) te verstevigen met stalen strippen (die met slotbouten in

- het houtwerk worden verankerd) wordt inbraak een stuk moeilijker gemaakt. Eventueel is ook een ander slot nodig (steviger en niet door handreiking te openen), gecombineerd met steviger deurstijlen.
- compartimenteren, betere verlichting en deurdrangers in de boxengangen (oplossing 1b, Rondelen):
 - . door het aantal vluchtwegen tot het uiterste (voor brandveiligheid verantwoorde) minimum terug te dringen, beperkt men de toegankelijkheid en kan het inbraakrisico dalen;
 - . compartimenteren van bergingsgangen (of minstens de toegangsdeuren van betere drangers voorzien) kan ook effect hebben op inbraak in woningen, omdat de bergingsgangen doorverbonden zijn met trappehuizen;
 - . betere verlichting heeft meestal geen groot effect op het inbraakrisico (behalve misschien beveiligingsverlichting, die door het plotseling aanfloepen een schrikreactie veroorzaakt die daders soms op de vlucht doet slaan) maar kan een groot verminderd effect hebben op de **angst** voor inbraak en geweld.
 - sleutelsysteem (oplossing 1c, Hoeken en Reviusrondeel): door de toegangsdeuren van entrees en bergingen te voorzien van oncopieerbare sleutels (bijvoorbeeld elektronische kaartsloten) kan men vermijden dat sleutels in omloop komen bij niet-bewoners, wat een gunstig effect kan hebben op:
 - . inbraak in boxen (toegangsdeur vormt extra barrière als men daarvan de sleutel niet heeft);
 - . overlast van jongeren (zij kunnen zich geen toegang tot de hal meer verschaffen);
 - . vernielingen in de flat (jongeren van elders worden meer buiten de deur gehouden).
- Belangrijke kanttekening: deze maatregel helpt niet of minder wanneer de inbrekers respectievelijk overlast gevende jongeren respectievelijk vernielers zelf in de flat wonen of daar vriendjes hebben. In dat geval moet men tevens beveiligingsmaatregelen aan de boxen zelf treffen. Behalve aan verzwarende van de sloten kan gedacht worden aan verwisselbaarheid van sloten na verhuizing.
- zicht op de buit in de berging afschermen (oplossing 1d):
 - . bewoners kunnen zelf of met hulp van de woningbouwvereniging de doorzichtige

lattenwand tot op enkele meters van de vloer voorzien van afscherming (hardboard of spaanplaat) waardoor eventuele buit (fietsen, gereedschap) niet verleidelijk ten toon gesteld wordt en gelegheidsdieven niet op een idee gebracht worden.

- betere verlichting en garageboxen maken op het parkeerterrein (oplossing 2c, alle complexen): door het verlichten van duistere hoeken kunnen bewoners makkelijker toezicht op de geparkeerde auto's uitoefenen, waardoor mogelijk:
 - auto-inbrekers afgeschrikt worden;
 - . de angst voor geweld bij voetgangers op het parkeerterrein afneemt.
- Garageboxen vormen een grote barrière voor inbraak/vernieling, en onttrekken bovendien de buit aan het zicht (te vergelijken met oplossing 1d).
- Kanttekening: de diefstallen gebeuren vaak 's nachts* waardoor de kans op ontdekking klein is, tenzij men een alarmsysteem aanbrengt dat bewoners wakker piept zodra een onbevoegde aan een auto begint te morrelen. Bij stalling in nieuw te bouwen garageboxen geldt deze kanttekening in veel mindere mate.
- verplaatsing café (2a, De Hoeken): bij het eventueel aanhouden of toenemen van overlast door cafébezoekers kan men - nadat minder ingrijpende maatregelen niet blijken te helpen - het café sluiten of een vergunning voor exploitatie elders verstrekken, waardoor:
 - . de kans op vernieling van auto's afneemt (bekrassing, inslaan ruit, deuk erin trappen, etc.);
 - . angst voor geweld door groepjes jongelui die uit het buurtcentrum komen afneemt;
 - . de overlast van lawaaiige café bezoekers afneemt.
 - snoeien van bomen (oplossing 2b, Rondelen): door deze maatregel verbetert men het zicht op het parkeerterrein, met hetzelfde effect als verlichting van het terrein.
 - verlegging busroute (oplossing 3a, Valeriusrondeel): door één van de buslijnen 34, 93, 94 of 96 langs het Valeriusrondeel te leiden wordt de loopafstand van de bushalte naar het Valeriusrondeel belangrijk verkort, waardoor:
 - . de angst voor geweld af zal nemen
 - . de woningen beter bereikbaar worden.
 - verdichtingsbouw (oplossing 3b, Hoeken, Valeriusrondeel): door langs het Valerius-

* = Bij de Rondelen gebeurde in 1986 61% 's nachts, bij De Hoeken 76%. Ook in 1988 bestond deze tendens: 72% gebeurde 's nachts (alle complexen tezamen).

rondeel ter hoogte van het sportpark en langs de toevoerwegen naar de Hoeken vanaf Noorderbreedte/Westerlengte aan één of aan beide zijden van de weg eengezinswoningen te bouwen, zal:

- de angst voor geweld bij voetgangers op deze route, bij donker afnemen;
- mogelijk het aantal inbraken in auto's, die in het zicht van de nieuwe woningen staan, afnemen.

Tot zover de toelichting op de maatregelen in de vergelijkingstabel. Er zijn nog een paar bolletjes in de vergelijkingstabel overgebleven. Dit heeft in het algemeen de achtergrond, dat de oplossing al besproken is omdat er sterke overlapping met andere oplossingen bestaat; voorbeeld: 'huisregels' (5) is besproken bij 'huismeesters' (8).

Een andere reden kan zijn, dat het probleem waarop de oplossing ingrijpt geen hoge prioriteit heeft.

Selectie van oplossingen

We trachten nu uit de veelheid van aangedragen oplossingen een basispakket samen te stellen van maatregelen die in ieder geval nodig zijn.

Bij die selectie hanteren we als uitgangspunten:

- aan elk probleem dat uit de inventarisatie naar voren is gekomen moet met minimaal één maatregel iets worden gedaan;
- hoe groter het aantal problemen waarop de maatregel effect heeft, des te aantrekkelijker is die maatregel;
- hoe groter het probleem, des te belangrijker zijn de maatregelen die dit probleem helpen oplossen.

Op grond van deze drie uitgangspunten zijn 12 oplossingen geselecteerd:

- 1a: steviger latwerk boxen (als complexen);
- 1b: compartimenten, betere verlichting en deurdrangers boxengangen (Rondelen);
- 1c: verbeteren sleutelsysteem (Hoeken, Reviusrondeel);
- 1d: zicht op buit in box afschermen (alle complexen);
- 2a: verplaatsen café (Hoeken);
- 2b: snoeien bomen parkeerterrein (Rondelen);
- 2c: extra verlichting en bouw garages op parkeerterrein (alle complexen);
- 3a: verleggen busroute (Valeriusrondeel);

- 3b: verdichtingsbouw (Hoeken, Valeriusrondeel);
- 4a/b: opvang en voorzieningen jeugd (alle complexen);
- 8: gesprekken huismeester met bewoners (Hoeken, Reviusrondeel);
- 9: preventievoorlichting door politie (Hoeken).

De oplossingen zullen niet los van elkaar moeten worden ingevoerd, maar ze moeten onderdeel vormen van een integraal plan dat meer kans van slagen heeft dan de maatregelen apart.

Om tot een integraal plan te komen, zullen we de mogelijke oplossingen ook **onderling** moeten toetsen.

4 Relaties tussen oplossingen onderling

In dit hoofdstuk worden de in hoofdstuk 3 geselecteerde oplossingen **onderling** vergeleken. Daardoor komen we te weten hoe oplossingen elkaar verzwakken of juist versterken. Met die gegevens kunnen we een integraal plan ontwerpen, dat wil zeggen een stelsel van op elkaar ingrijpende maatregelen. Voor dit doel hebben we een relatiematrix nodig.

Men leest de matrix als volgt.

Vanuit oplossing 1a (steviger latwerk boxen) volgt u de lijn naar rechts. Na de knik komt u op het kruispunt met de lijn die schuin naar de andere kant loopt en uitkomt bij oplossing 1b (compartimenteren). Op dit kruispunt staat een bolletje, hetgeen betekent dat deze maatregelen elkaar kunnen versterken.

Volgt u de bovenste schuine lijn verder naar beneden, dan ziet u dat 1a ook 1c en 1d kan versterken. Op het volgende kruispunt (de lijn naar 2a) staat echter geen bolletje. Dat betekent: 1a en 2a hebben niets met elkaar te maken.

We bespreken nu de onderlinge relaties van boven naar beneden.

1a. (Steviger latwerk boxen): wordt versterkt door 1b (compartimentering, verlichting) en 1c (verbeterd sleutelsysteem) en 1d (zicht op buit afschermen).

Deze 4 maatregelen vormen een samenhangend pakket dat zowel het probleem van in-

braak in boxen als de **angst** voor inbraak (en geweld) kan verminderen. Daarnaast wordt 1a versterkt door 4a en b (opvang jeugd), omdat de jongeren wanneer ze elders bezig worden gehouden minder snel zullen gaan rondhangen en inbreken in de boxen. Tenslotte wordt 1a versterkt door 9 (preventievoorlichting). Wanneer in de stalen stripen waarmee het latwerk van de boxen versterkt wordt ogen worden gemaakt voor een extra hangslot, kan de politie voorlichting geven over het in die situatie beste slot.

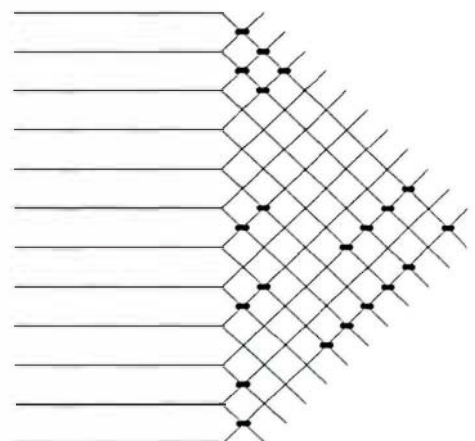
2a. (Verplaatsing café): wordt versterkt door 9 (preventievoorlichting), omdat de politie zich bij het werken met bewoners een idee kan vormen over de beste plek waarheen het café verplaatst kan worden onder andere om het risico voor overlast op de nieuwe plek zo klein mogelijk te houden.

2b. (Snoeien bomen op parkeerterrein): versterkt 9 (preventievoorlichting) omdat de voorlichting over het toezicht op het parkeerterrein dan tevens zin krijgt voor de bewoners van hogere verdiepingen, die thans door de dichte boomgroei 's zomers geen zicht op het parkeerterrein hebben.

2c. (Verlichting en bouw garageboxen op parkeerterrein): wordt versterkt door 2b (snoeien van bomen) omdat daarmee het toezicht vanuit hoger gelegen woningen op parkeervakken en garageboxen mogelijk wordt en

Relatiematrix geselecteerde oplossingen

- 1a. steviger latwerk boxen
- 1b. compartim./verlicht. boxen (R)
- 1c. verbeteren sleutelsysteem (H,RR)
- 1d. zicht op buit in box afschermen
- 2a. verplaatsen cafe (H)
- 2b. snoeien bomen parkeerterrein (R)
- 2c. verlichting/garageboxen
- 3a. verleggen busroute (VR)
- 3b. verdichtingsbouw (H,VR)
- 4. opvang/voorzieningen jeugd
- 8. gesprekken huismeester met bewoners (H,RR)
- 9. preventievoorlichting door politie

omdat verlichting niet meer door het gebladerde weggevangen kan worden.

Vooris kan 2c versterkt worden door 3b (verdichtingsbouw), wanneer vanuit de nieuwe woningen zicht op parkeervakken en garages mogelijk is.

Tenslotte wordt 2c versterkt door 9 (preventievoorlichting): op voorlichtingsavonden horen bewoners welke mogelijkheden er zijn om bijvoorbeeld een alarm in de auto te bouwen, en maakt men onderling afspraken hoe te handelen wanneer men verdachte personen bij buurmans auto bezig ziet.

4ab. (Opvang schooljeugd en afstemmen van voorzieningen op de behoeften van jongeren): kan versterkt worden door 8 (gesprekken van huismeester met overlastgevende bewoners, c.q. jongeren), wanneer de huismeester eventuele overlastgevende/rondhangende jongeren in en om de flat wijst op de voorzieningen die elders voor de jeugd getroffen zijn.

8. (Gesprekken huismeester met overlastgevende bewoners): kan 9 (preventievoorlichting) versterken, wanneer de huismeester gegevens over bepaalde bewoners doorspeelt aan de politie, hetzij aan de voorlichter zelf (wanneer dit bijvoorbeeld de wijkagent is die ook preventievoorlichting doet) hetzij aan de

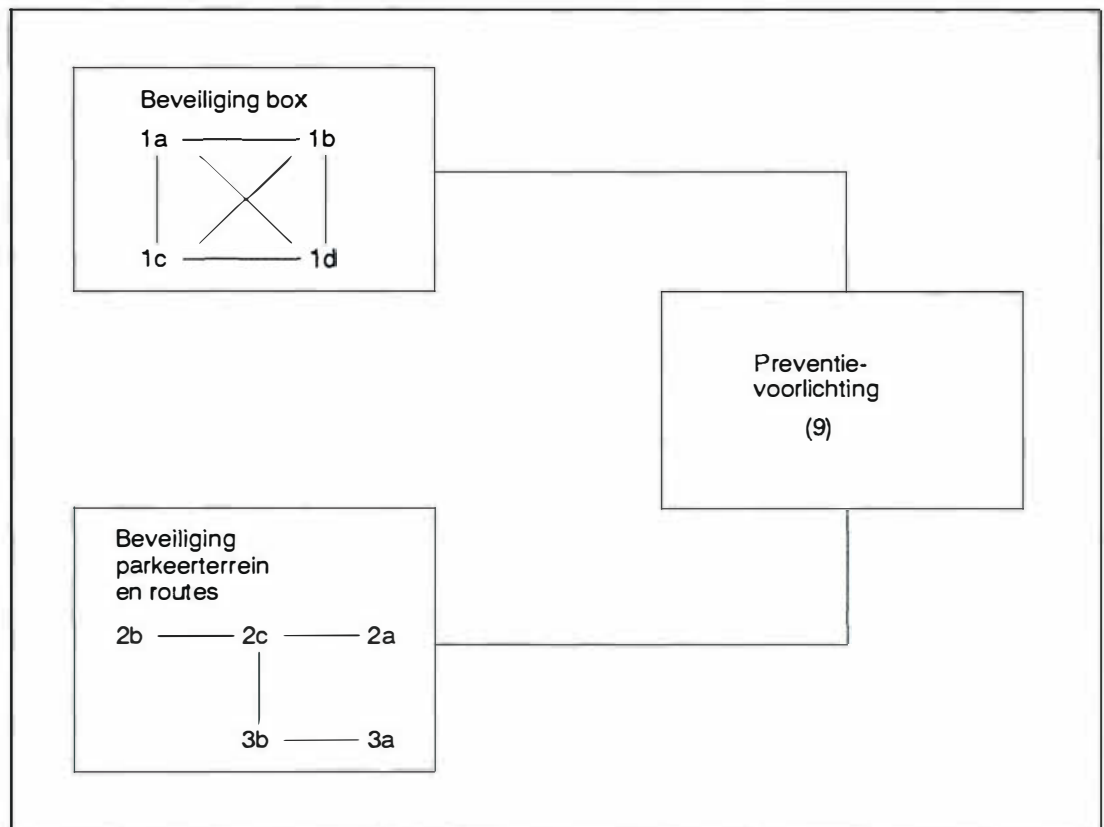
recherche-afdeling, waarmee de huismeester via de voorlichter in contact gebracht wordt*. Uit de matrix met toelichting valt af te leiden dat er 3 clusters van maatregelen zijn met een bijzondere onderlinge samenhang.

Deze 3 clusters vertonen niet alleen intern, maar ook onderling een duidelijke samenhang en moeten daarom worden omgesmeed tot een integraal pakket. Eerst moeten de maatregelen binnen de clusters op elkaar worden afgestemd, vervolgens de clusters onderling. In het volgende en laatste hoofdstuk wordt daartoe een voorstel gedaan. De maatregelen die **niet** in de clusters voorkomen (4a,b en 8) kunnen onafhankelijk worden uitgewerkt, omdat deze maatregelen eventueel ook los van overige maatregelen kunnen worden ingevoerd.

Het effect van deze "losse" maatregelen en van de maatregelen in de clusters zal echter groter zijn wanneer men deze maatregelen gelijktijdig treft. Uit de matrix blijkt immers, dat zij elkaar versterken.

Samenhang tussen clusters van maatregelen

* = Men zou dit kunnen noemen: de huismeester als onderzoeker. Dit zal sommigen kwalijk in de oren klinken: de huismeester als een verlengstuk van de politie, dat is toch geen goede zaak? Uit de interviews met de huismeesters bleek echter, dat sommigen dit als een deel van hun taak zien. In die gevallen is er veel voor te zeggen, dit taakdeel meer te structureren. Overigens is ook een omgekeerde structuur mogelijk: de politie geeft regelmatig gegevens door over bewoners in het complex, hetgeen gericht toezicht uitoefenen voor de huismeester makkelijker maakt.

5 Samenvatting

Het inventariserende onderzoek heeft voor de hoogbouwcomplexen Valeriusrondeel, Reviusrondeel en De Hoeken, waar dit "plan van aanpak leefbaarheid" betrekking op heeft, als belangrijkste problemen naar boven gebracht:

- inbraak in boxen;
- vernieling en diefstal van/uit auto's;
- angst voor geweld op stille donkere routes in de omgeving van de flats;
- overlast van rondhangende jeugd.

Om een afgewogen keuze tussen de mogelijke oplossingen voor deze problemen te kunnen maken is een vergelijkingstabel gemaakt waaruit 12 oplossingen zijn geselecteerd. De 12 geselecteerde oplossingen zijn in een relatiematrix getoetst aan elkaar, dat wil zeggen vastgesteld is in hoeverre de oplossingen elkaar kunnen versterken dan wel verzwakken. Uit de matrix rolden enerzijds 3 onderling sterk samenhangende clusters van maatregelen en 2 onafhankelijk van andere uitvoerbare clusters van maatregelen.

In schema ziet dit er als volgt uit:

Eerst moeten de maatregelen **binnen** elk cluster onderling afgestemd worden.

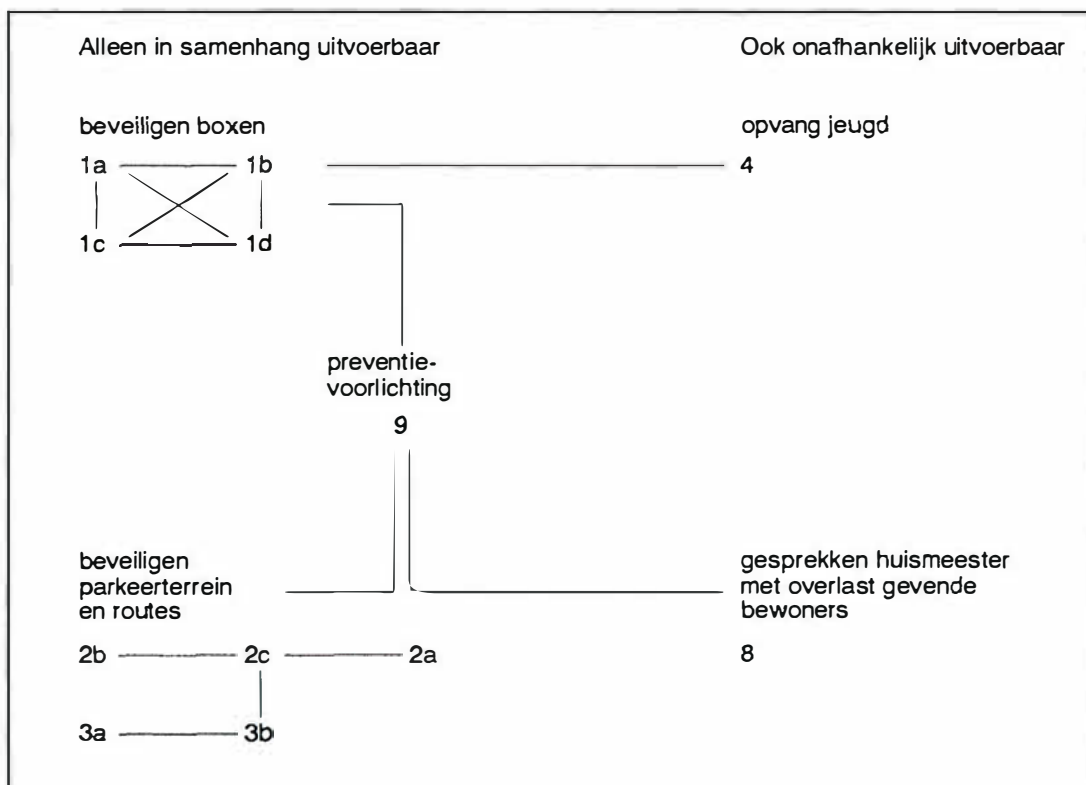
Voor "beveiliging boxen" zijn dit:

- 1a: versteviging van de lattenwanden door middel van stalen strippen en eventueel extra sloten;
- 1b: compartimenteren boxengangen en verbetering verlichting in boxengangen (Rondelen);
- 1c: verbetering sleutelsysteem (gebruik van oncopieerbare sleutels in Hoeken en Reviusrondeel);
- 1d: zicht op de buit afschermen door beplating aan binnenzijde boxen.

Voor "beveiliging parkeerterrein en routes" zijn de onderling af te stemmen maatregelen:

- 2a. verplaatsing café (De Hoeken);
- 2b. snoeien van bomen op het parkeerterrein (Rondelen);
- 2c. extra verlichting en bouw garageboxen op het parkeerterrein;
- 3a. verleggen van de busroute zodat men het donkere stuk niet hoeft te lopen (Valeriusrondeel);
- 3b. verdichtingsbouw met eengezinswoningen langs donkere routes bij de flats (Hoeken, Valeriusrondeel).

Schema integrale aanpak

Bij de "opvang van jeugd" gaat het om de maatregelen:

- 4a. opvang voor schooljeugd in pauzes en tussenuren (Reviusrondeel, met name aan het begin van elk schooljaar);
- 4b. afstemmen van voorzieningen op de behoeften van de jeugd.

Wanneer binnen de clusters de maatregelen afgestemd zijn moet men de 3 clusters die met elkaar samenhangen (links in het kader) onderling nog afstemmen. Bij het op elkaar afstemmen van maatregelen zijn verschillende partijen betrokken, die intern en onderling zullen moeten overleggen over die afstemming, uitvoering en financiering van maatregelen. Dat is ook de beste gelegenheid om bepaalde maatregelen tot in details uit te werken. In bijlage 2 zijn schetsmatige voorbeelden gegeven van mogelijke uitwerkingen. Dit zijn echter maar voorbeelden. Andere uitwerkingen zijn misschien net zo effectief maar veel goedkoper. Dat zal tijdens het uitwerkingsproces moeten blijken.

We besluiten dit hoofdstuk met een schema waarin bij elke maatregel de betrokken partij- en bij uitwerking, afstemming en financiering aangegeven zijn.

Aan dit schema ontbreekt nog een tijdsplanning. Sommige maatregelen zullen veel meer uitvoeringstijd vergen dan andere. Met preventievoorziening kan men snel starten, maar de verdichtingsbouw vergt een voorbereidingstijd van enige jaren.

Het uitzetten van een tijdstraject heeft echter pas zin wanneer er meer bekend is over de haalbaarheid van de voorgestelde maatregelen.

Het is in ieder geval raadzaam om overlegkaders te vormen, die regelmatig bij elkaar komen en de horloges gelijk zetten. Daarvoor is een concept-organisatieschema opgesteld, dat gepresenteerd wordt in bijlage 1.

Schema uitwerking maatregelen

Maatr.	Uitw.	Kost.	Fin.	Uitv.	Overl.
1a. latwerk	wbv	2-e	wbv	aann.	vm
1b. comp. + verl. box	wbv	2-p	wbv	arch. + aann.	
1c. sleut.sy.	wbv	2-e	wbv	beveil.bed.	vm
1d. zicht op buit	wbv	1-e	bew	bew/wbv	bew.
2a. verpl. cafe	a.z.	1-e	gem	expl. cafe	bew
2b. snoeien bomen	groen	1-p	gem	groen	bew
2c. extra verlicht.	e.b./s.o.	2-p	gem	aann.	bew/vm
3a. verleg bus	s.o.	1-e	wn/ret	wn/ret	bew-wn
3b. verdicht.	s.o./wbv beleg.	*	beleg./wbv	s.o./beleg./wbv/aann.	bew
4a. opv. jeugd	gem/welz.	1-p	gem	scholen/gem	jeu/schoo
4b. voorzien. jeugd	welz.	3-p	gen	gem/...	jeu/HALT
8. gesprek huism.	wbv	1-p	-	huism. wbv/politie	politie
9. prevent. voorlicht.	vm	1-p	-	vm/vbv	huism

Uitw.	= Uitwerking door
Fin.	= Financiering door
Uitv.	= Uitvoering door
Overl.	= In overleg met
Wbv	= Woningbouwvereniging
Gem	= gemeente
Bew	= bewoners
Vm	= Voorkoming Misdrijven
Wn	= West Nederland
Groen	= gemeentelijke afdeling Plantsoenen
Welz.	= gemeentelijke afdeling Welzijn
A.Z.	= afdeling algemene zaken van gemeente
E.B.	= energiebedrijf
G.W.	= gemeentewerken
Ret.	= vervoerbedrijf Rotterdam
Beleg.	= belegger (b.v. Pensioenfonds)
Kost.	= geschatte kosten per woning:
1	= relatief laag (1 - 50)
2	= middelmatig (50 - 100)
3	= relatief hoog (>100)
e	= eenmalig
p	= periodiek terugkomend
* = Afhankelijk van financieringsvorm, kan in principe bugetair neutraal	

Overzicht maatregelen per complex

	Hoeken	Valerusronddeel (WOSTICA)	Revlusronddeel (WOSTICA)	Revlusronddeel (Samenwerking)
1a. steviger latwerk boxen				
1b. compartim./verlicht. boxen				
1c. verbeteren sleutelsysteem				
1d. zicht op buit in box afschermen				
2a. verplaatsen cafe				
2b. snoeien bomen parkeerterrein				
2c. betere verlichting/bouw garage- boxen op parkeerterrein				
3a. verleggen busroute				
3b. verdichtingsbouw				
4. opvang/voorzieningen jeugd				
8. gesprekken huismeester met bewoners				
9. preventievoorlichting door politie				

Slotwoord

In dit "plan van aanpak" is een integraal pakket van maatregelen voor 3 geselecteerde hoogbouwcomplexen in Capelle aan den IJssel gepresenteerd.

Het plan blijft op een vrij algemeen niveau, omdat de detaillering pas tijdens het uitwerkingsproces bereikt wordt.

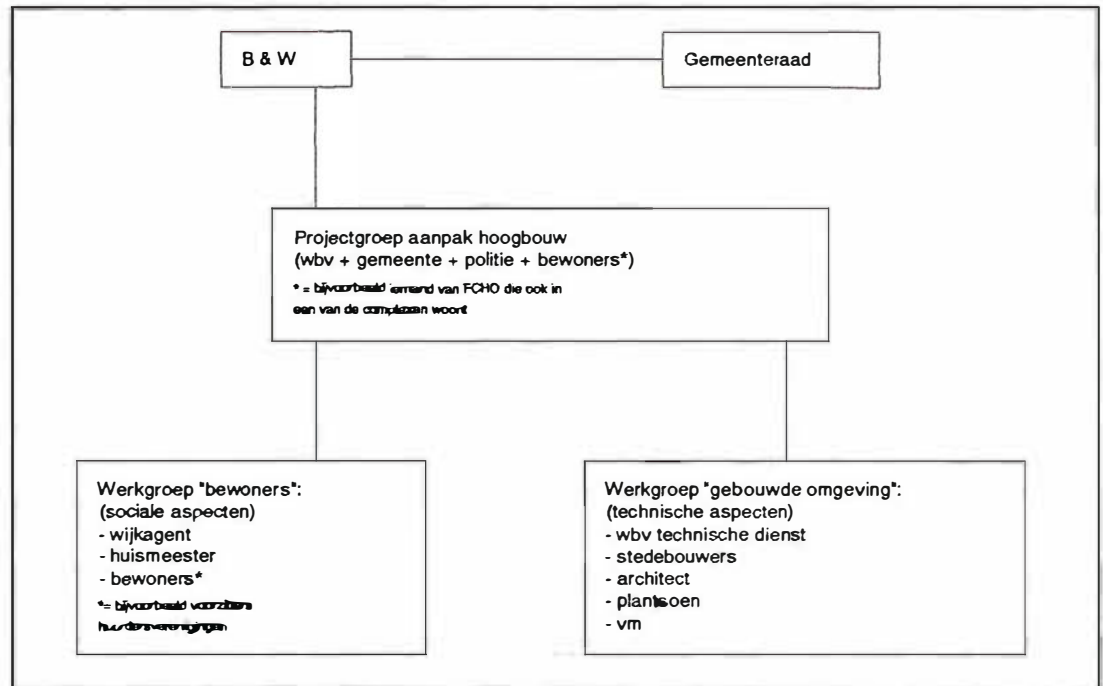
Om een idee te geven welke kant het in de uitwerkingsfase op kan gaan, zijn in bijlage 2 enkele voorbeelden van uitwerkingen opgenomen. Doordat sterke nadruk gelegd is op de onderlinge samenhang van maatregelen, is het onderscheid naar de verschillende complexen enigszins op de achtergrond geraakt. Op zich is dit niet erg, omdat een groot deel van de maatregelen voor alle complexen geldt. Voor de duidelijkheid geven we hier een overzicht van maatregelen naar complex.

De nummering van maatregelen is terug te vinden in het schema aan het begin van dit hoofdstuk, waardoor zichtbaar wordt hoe de hierboven opgesomde maatregelen onderdeel uitmaken van de voorgestelde "integrale aanpak".

De keuze voor een probleemgewijze structuur van de hoofdstukken 2,3 en 4 om tot die integrale aanpak te komen maakt de relatie met het OTB-rapport (waarin complexgewijs gewerkt wordt) hier en daar moeilijk te volgen. Bovenstaand schema vormt hier echter

een belangrijke uitzondering op. Het kan bijvoorbeeld vergeleken worden met de "scorekaart" in hoofdstuk 8 van het OTB-rapport. Men ziet dan dat in aansluiting op de minpunten in de scorekaart bij de 3 selectiecomplexen, in bovenstaand overzicht maatregelen voorgesteld worden.

Bijlage 1: organisatieschema (voorbeeld)

Toelichting op het schema:

Spil van de organisatie is de "projectgroep leefbaarheid hoogbouw" waarin woningbouwverenigingen, gemeentelijke afdelingen, politie en bewoners zitting hebben, ongeveer zoals thans reeds de begeleidingscommissie van het onderzoek functioneert, echter met het verschil dat ook bewoners vertegenwoordigd zijn. Wanneer we de uitspraken van de FCHO (vereniging van Capelse Huurders Organisaties) in aanmerking nemen (hoofdstuk 8 in het OTB-rapport) dan kunnen de bewoners een sterke partij worden. Er bestaat namelijk volgens de FCHO een grote behoefte aan meedenken bij de bewoners. Het ligt daarom voor de hand dat de bewoners vertegenwoordigd kunnen worden door iemand van de FCHO. Vergaderfrequentie: 1 maal per 6 weken.

De projectgroep coördineert en stimuleert de ideeënvorming in een tweetal werkgroepen:

- de werkgroep "bewoners" waarin de wijkagent, de huismeester(-s) en de bewoners(-vereniging) zitting en die contact houdt met de functionaris van de woningbouw-

vereniging die ook in de projectgroep zitting heeft. In deze werkgroep wordt met name gesproken over het sociale aspect (maatregelen 8 en 9: gesprekken van huismeester met overlast gevende bewoners en preventievoorlichting). De werkgroep organiseert o.a. voorlichtingsavonden. Vergaderfrequentie: 1 maal per 3 weken.

- de werkgroep "gebouwde omgeving" waarin gemeente-ambtenaren, politie (Voorkoming Misdrijven) en technici van de woningbouwverenigingen zitting hebben en die preventieve maatregelen uitwerkt tot pakkende beslissingen voor de projectgroep. In deze werkgroep gaat het om de aanpak van de gebouwde omgeving (bijvoorbeeld planning van verdichtingsbouw). De werkgroep is via de afdeling Stadsontwikkeling vertegenwoordigd in de projectgroep. Vergaderfrequentie: 1 maal per 3 weken, werkoverleg tussen ambtenaren die plannen uitwerken 1 maal per week.

Verzameling ondersteunende gegevens

Naast een goede organisatiestructuur is ook de bevoorrading met gegevens van groot belang. In de eerste plaats worden van alle bijeenkomsten verslagen gemaakt die verspreid worden in alle werkgroepen via een centraal punt, zodat iedereen weet waar de ander mee bezig is.

In de tweede plaats worden achtergrondgegevens verzameld over vandalisme, diefstal, inbraak, bewonersoverlast, onveilige plekken, kapotte verlichting etcetera.

De gegevens worden op centrale punten verzameld, periodiek gebundeld, in de werkgroepen verspreid en besproken.

Op die wijze kan men beleid baseren op cijfers, hetgeen prettiger werkt dan op het gevoel.

Ook in het OTB-rapport (hoofdstuk 9 en bijlage 8) wordt het belang van een goede registratie benadrukt. Daarbij wordt tegelijkertijd echter geconstateerd, dat het (doen) verzamelen van gegevens organisatorisch veel voeten in de aarde heeft. Dit vormt een extra aanwijzing om het punt van de ondersteunende gegevens van het begin af aan goed in de gaten te houden.

Een goede aanzet daartoe zou de geplande bewoners-enquete kunnen zijn. De resultaten van de enquete zullen ondersteunende gegevens voor de uitwerking en invoering van de voorgestelde maatregelen kunnen opleveren en tevens als nulmeting* dienst doen.

Alternatieve organisatieschema's

Zoals de kop van deze bijlage aangeeft, gaat het bij het gepresenteerde schema om een **voorbeeld**.

Alternatieven zijn dus mogelijk en misschien wenselijk.

Successievelijke beantwoording van een aantal belangrijke organisatorische vragen kan uitmonden in een totaal van het voorbeeld afwijkend schema.

Een paar van die vragen formuleren we hieronder.

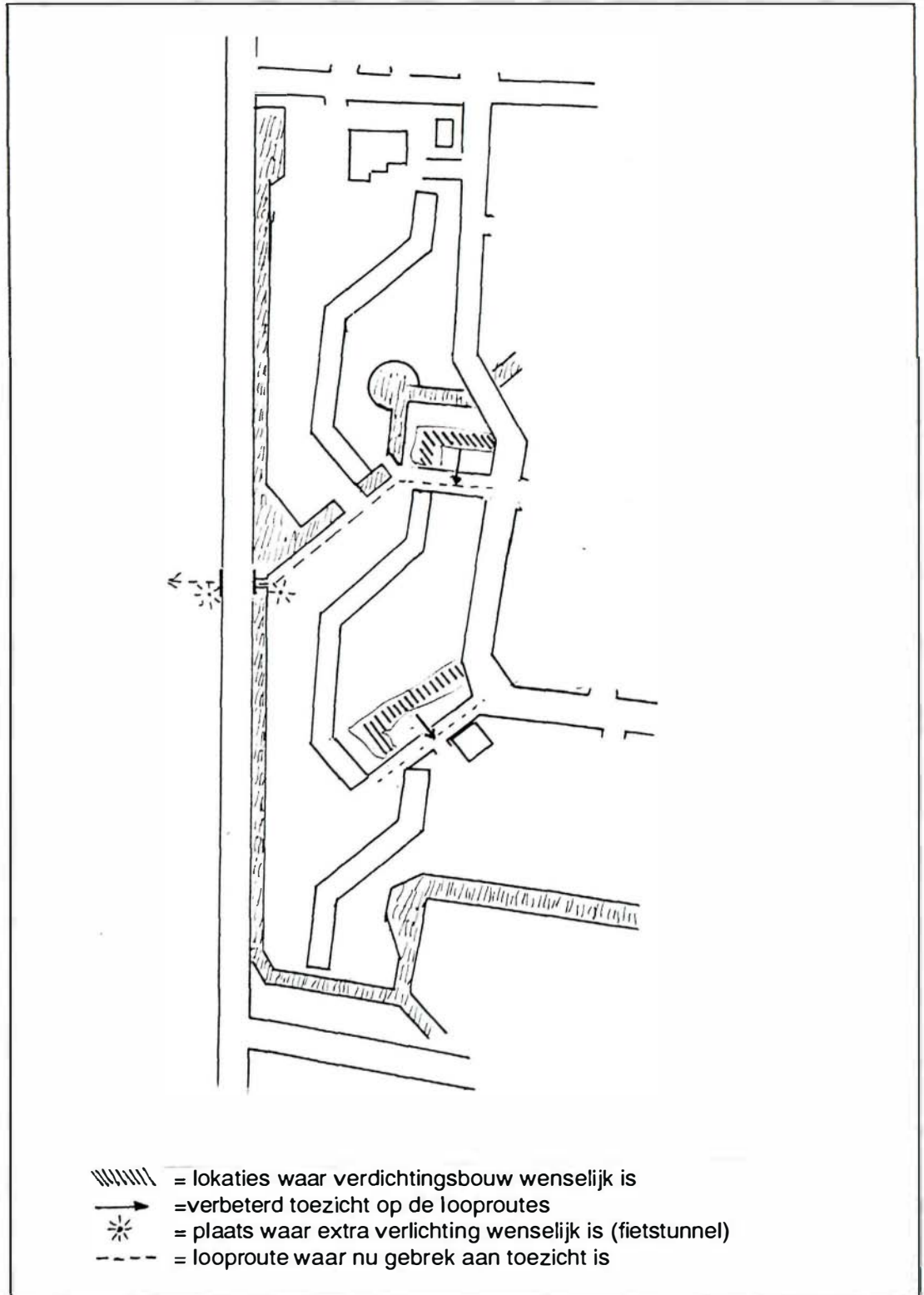
- Is een projectgroep voor de verdere uitwerking van maatregelen nuttig/nodig?
- Is het handig om werkgroepen te formeren die voorbereidend werk doen?
- Is het nuttig/praktisch om de ontwikkeling van het sociale aspect respectievelijk het technische aspect te splitsen?

- Zijn de juiste instanties/groeperingen in het schema opgenomen (welke ontbreken, welke horen er niet in thuis)?
- Hoe lopen de lijnen (wie heeft contact met wie)?
- Waar wordt het voorbereidende werk gedaan en waar worden de knopen doorgehakt (waar ligt de beslissingsbevoegdheid)?

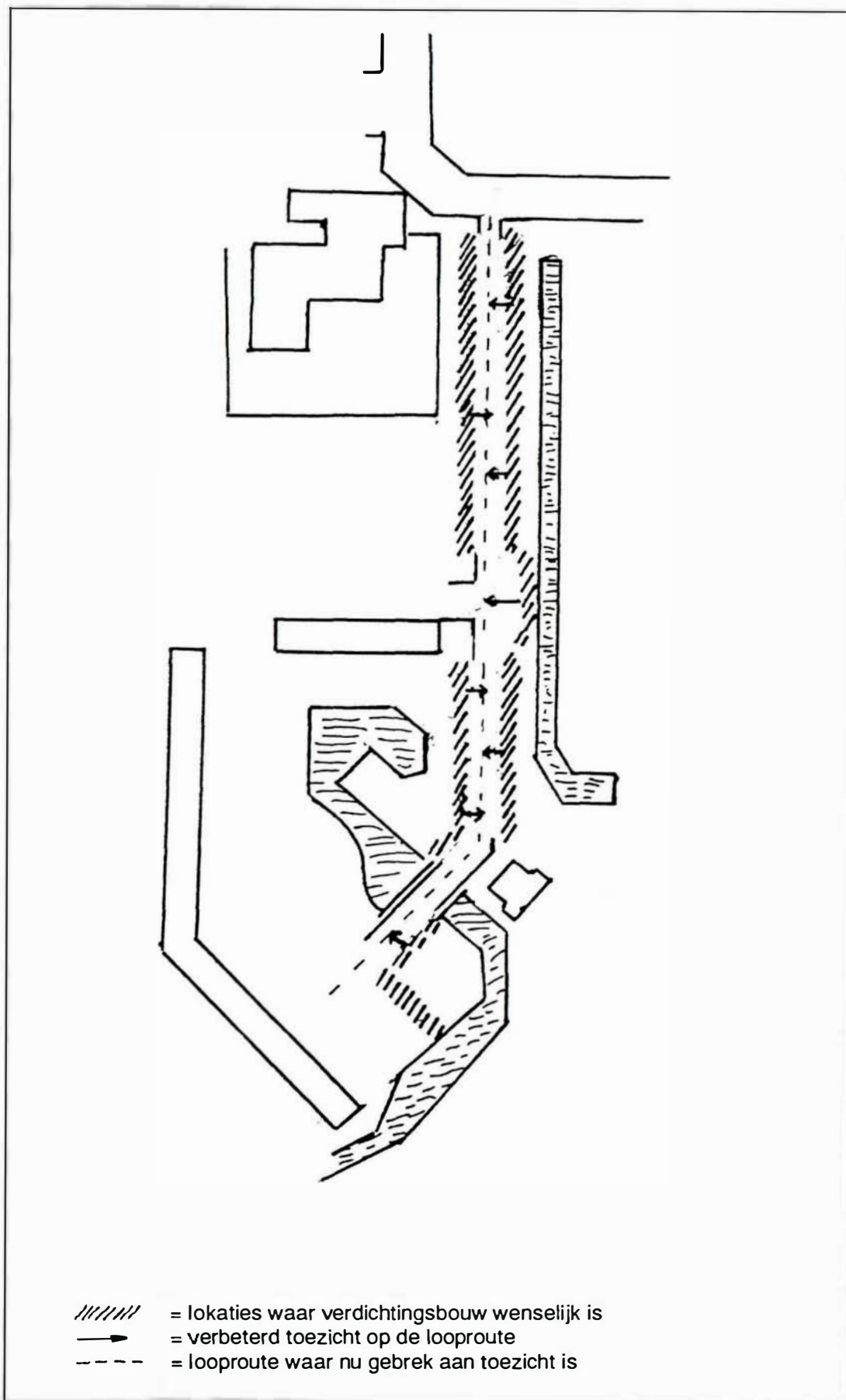
* = De nulmeting geeft de stand van zaken qua leefbaarheid weer vóór het treffen van maatregelen. De naming (die enige tijd na de invoering van de maatregelen wordt gehouden) geeft aan of de leefbaarheid verbeterd is sinds de nulmeting.

Bijlage 2: voorbeeld uitwerking van maatregelen

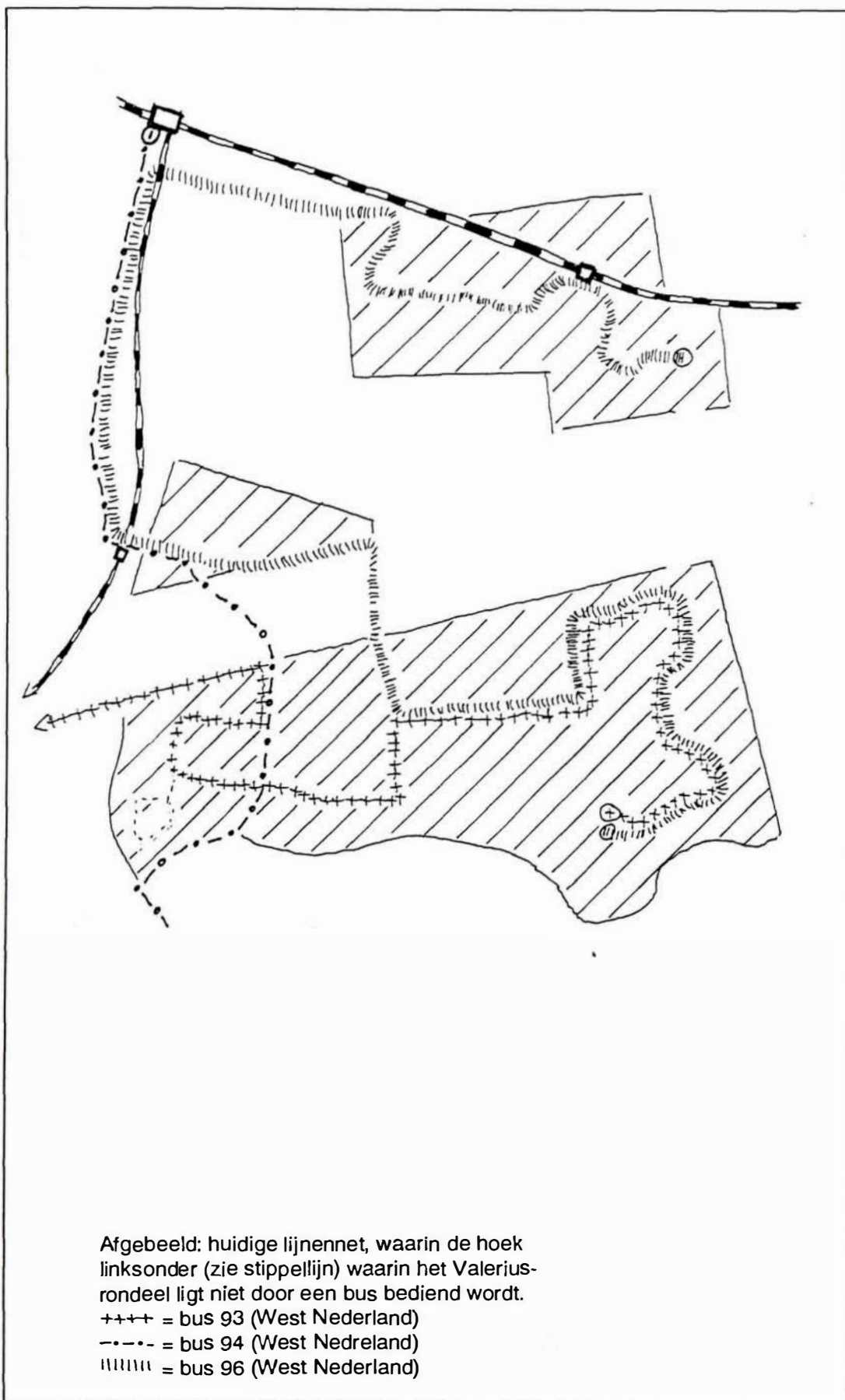
Verdichtingsbouw bij de Hoeken.

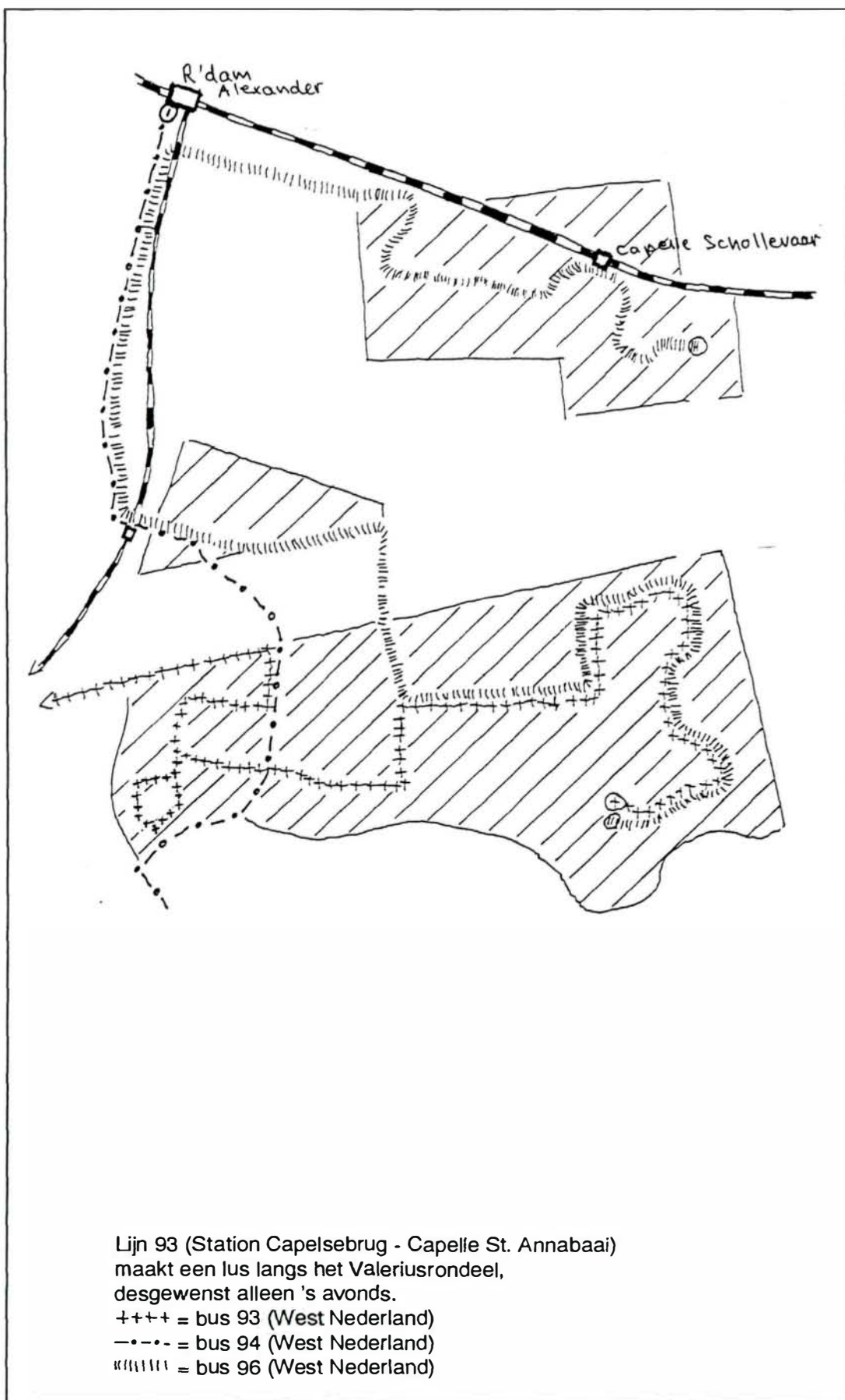
Verdichtingsbouw bij
Valeriusrondeel

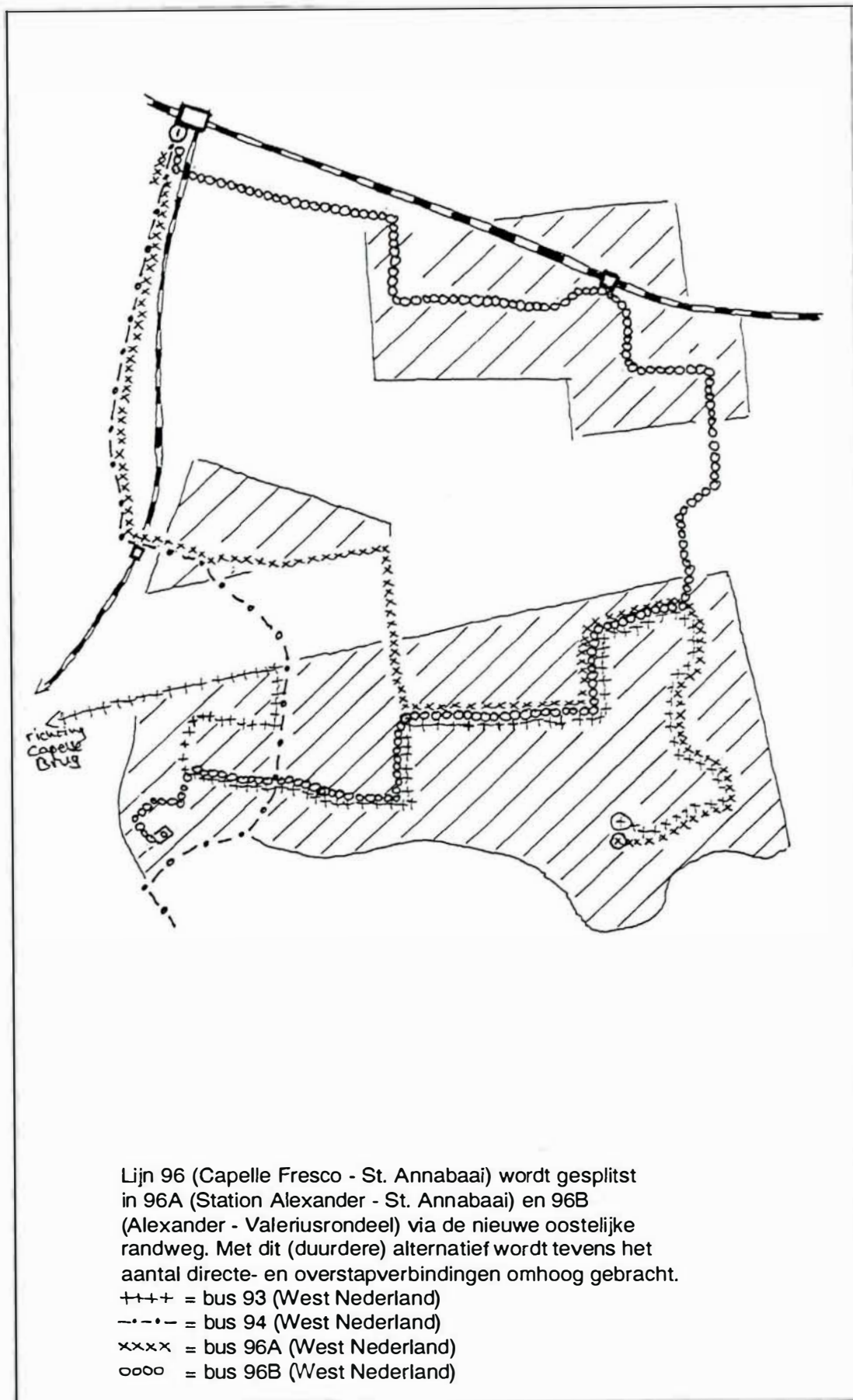
Verlegging busroute,
huidige situatie

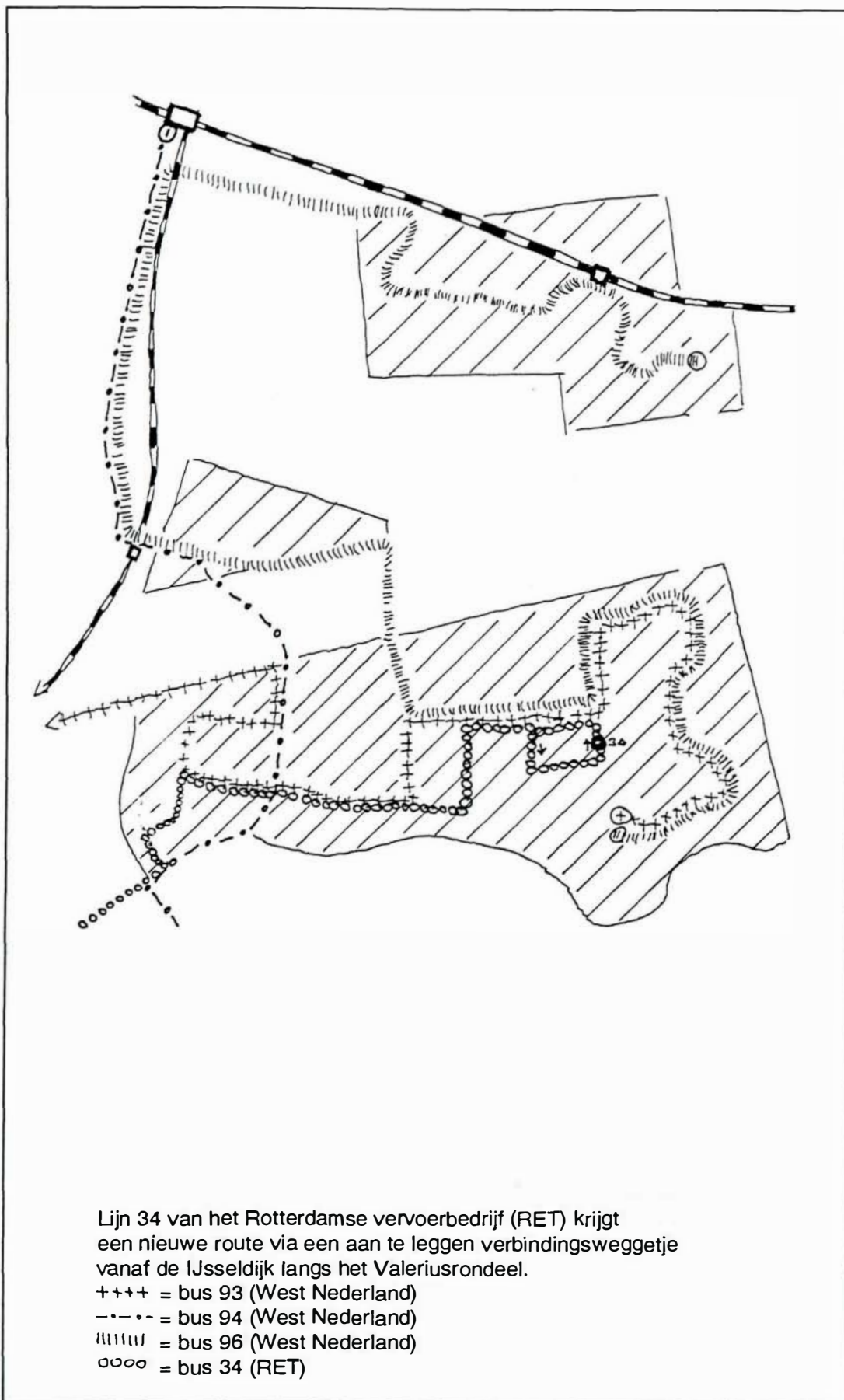
Verlegging busroute,
alternatief 1

Verlegging busroute,
alternatief 2

Verlegging busroute,
alternatief 3

Bijlage 3: aanvullende criminaliteitsanalyse over 1988

Het voorliggende plan van aanpak is mede gebaseerd op de analyse van politiegegevens over 1986, zoals opgenomen in bijlage 5 van het OTB-rapport. Door de vertegenwoordiger van de Gemeentepolitie Capelle is in de begeleidingscommissie voorgesteld het plan van aanpak een nadere onderbouwing te geven met behulp van de meest recente politiegegevens voor de drie geselecteerde onderzoekscomplexen (de Hoeken, de Rondelen en het Reviusrondeel van De Samenwerking). In deze bijlage wordt een beknopte analyse van de in 1988 bij de gemeentepolitie aangegeven delicten gepresenteerd. Er is gebruik gemaakt van een computeruitdraai die verstrekt is door de politie.

Uit de tabel blijkt dat de maanden maart, mei en oktober boven het gemiddelde scoren qua aantal delicten.

De laatste twee maanden van het jaar scoren opvallen **onder** het gemiddelde.

Kijken we naar het totaal aantal delicten voor alle complexen dan blijkt 1988 lager te scoren dan 1986. Bekijken we de procentuele verschillen tussen de complexen onderling (getallen tussen haakjes), dan zien we een verschuiving in de verdeling: de Rondelen (Wostica en De Samenwerking bij elkaar genomen) hebben in 1988 een groter aandeel in het totaal dan De Hoeken. Ook in absolute zin scoren de Rondelen qua aantal delicten in 1988 hoger dan in 1986.

Verdeling delicten naar maand

	absoluut	%
januari	16	9
februari	11	6
maart	25	14
april	14	8
mei	21	12
juni	12	7
juli	12	7
augustus	16	9
september	14	8
oktober	25	14
november	5	3
december	6	3
Totaal	177	100
Gemiddeld	15	8

Vergelijking absolute aantallen delicten 1986-1988

	1986		1988	
	abs.	(%)	abs.	(%)
Purmerhoek, Beemsterhoek, Schermerhoek	76	(40)	57	(32)
Valeriusrondeel, Reviusrondeel*	113	(60)	120	(68)
Totaal	189	(100)	177	(100)

* = In deze tabel zijn Reviusrondeel van Wostica en Reviusrondeel van "De Samenwerking" bij elkaar gevoegd omdat een groot aantal gevallen niet via het huisnummer aan een specifiek complex toegekend kan worden.

Onderstaand relateren we het aantal delicten aan het aantal woningen per complex.

We hebben daarmee een maat voor de "criminaliteits-dichtheid" (= het aantal delicten per 100 woningen in een bepaald jaar). Uitgedrukt in een percentage stelt dit getal de gemiddelde kans voor dat een huishouden in een bepaald jaar loopt om slachtoffer te worden van een misdrijf. Daarbij wordt er van uitgegaan dat alle woningen bewoond zijn. Uit hoofdstuk 3 van het OTB-rapport blijkt dat in twee van de drie onderzoekscomplexen de leegstand in 1986 en 1988 te verwaarlozen was. Alleen het Reviusrondeel van De Samenwerking had met ruim 11% in 1986 nog een vrij hoge leegstand, maar omdat dit percentage betrekking heeft op slechts 144 van de 1044 woningen is de invloed van de leegstand op de criminaliteitsdichtheid te verwaarlozen.

Uit de tabel blijkt dat de Rondelen een veel hogere criminaliteitsdichtheid kennen dan de Hoeken. Deze conclusie werd voor 1986 al getrokken in het OTB-rapport. In 1988 blijkt het verschil nog groter te zijn.

Conclusie uit de laatste twee tabellen:
Recente politiecijfers suggereren dat het aanpakken van de Rondelen een hogere prioriteit heeft dan de Hoeken en dat het verschil de laatste jaren nog groter is geworden.

Delict- en objectsoort naar complex

We bekijken nu complexgewijs of de recente politiegegevens ondersteuning geven voor de in het plan van aanpak gehanteerde prioriteitsstelling naar delict- en objectsoort.

Bij beschouwing van de totaalpercentages bij de objectsoorten blijkt dat de op het parkeerterrein gestalde auto's hoog scoren (bij 38% van de gevallen richtte het delict zich op een auto). Het aandeel van de boxen (23%) en woningen (19%) is ook nog vrij hoog.

Bij deze drie objectsoorten gaat het vooral om diefstal door middel van braak (met uitzondering van de auto's die ook relatief vaak door vernieling getroffen worden).

Deze delictsoort komt beduidend vaker voor dan de andere delictsoorten, zoals blijkt uit de rechterkolom: in 44% van de gevallen gaat het om diefstal door middel van braak.

Conclusie voor De Hoeken: recente politiegegevens ondersteunen de keuze in het plan van aanpak om de prioriteit te leggen bij de voorkoming van inbraak in boxen, woningen en auto's, alsmede van vernieling aan auto's.

Criminaliteitsdichtheid naar complex

	aantal delicten		aantal woningen		criminaliteitsdichtheid	
	1986	1988	1986	1988	1986	1988
Purmerhoek, Beemsterhoek, Schermerhoek	76	57	1344	1344	5,7	4,2
Valeriusrondeel, Reviusrondeel*	113	120	1044	1044	10,8	11,5

* = De Reviusrondelen van Wostica en van "De Samenwerking" zijn bij elkaar gevoegd.

Delictsoort en objectsoort bij De Hoeken (totaalpercentages, n=57).

	Auto	Box	Woning	Tweewieler	Persoon	Totaal
Inbraak	12	18	14	-	-	44 (25)
Poging tot inbraak	7	5	5	-	-	17 (10)
Diefstal (van/vanaf)	5	-	-	11	4	20 (11)
Vernieling	14	-	-	2	-	16 (9)
Aanranding	-	-	-	-	3	3 (2)
Totaal	38 (22)	23 (13)	19 (11)	13 (7)	7 (4)	100 (57)

Ook bij de Rondelen blijkt dat de criminaliteit zich relatief het sterkst richt op de voor de flats geparkeerde auto's (47% van de gevallen, een percentage dat hoger ligt dan bij De Hoeken). Daarbij gaat het relatief vaker om diefstal door middel van braak en relatief minder vaak om vernieling dan bij De Hoeken. Dit verschil was ook al in het OTB-rapport genoemd aan de hand van de cijfers over 1986 en wordt in verband gebracht met de aanwezigheid van het café bij de Schermerhoek. Een aanwijzing daarvoor vormt het feit dat de vernielingen aan auto's zowel in 1986 als in 1988 (vrijwel) uitsluitend voorkomen bij de twee blokken die het dichtst bij het café gelegen zijn. De veronderstelling waarop in het plan van aanpak voortgebouwd wordt, luidt dat cafébezoekers na het verlaten van het café - al dan niet met een slok op - zo nu en dan baldadig worden en vernielingen aan auto's aanrichten. Deze veronderstelling wordt dus ook gesteund door de recente politiegegevens. Een ander frappant verschil tussen de Hoeken en de Rondelen is dat bij de Rondelen het aandeel van de delictsoort "poging tot inbraak" lager ligt. Dit wijst erop - al moeten we voorzichtig zijn gezien de kleine aantallen - dat de mate van sociale controle en/of de mate van technopreventieve voorzieningen geringer is bij de Rondelen dan bij de Hoeken. Dit laatste spoort met de eerder ge-

trokken conclusie dat de recente politiecijfers een extra aanleiding vormen om bij het doorvoeren van maatregelen de prioriteit bij de Rondelen te leggen.

Conclusie voor de Rondelen: volgens de politiegegevens zouden de maatregelen die in het plan van aanpak voorgesteld worden ter voorkoming van inbraak in auto's de hoogste prioriteit moeten krijgen, gevolgd door maatregelen ter voorkoming van inbraak in boxen en diefstal van fietsen.

Opvallend laag scoort in de rij van totaal-frequenties de Beemsterhoek. De Schermerhoek scoort het hoogst, op korte afstand gevolgd door de Purmerhoek. Bekijken we de verdeling over de objectsoorten dan valt op dat bij de Beemsterhoek inbraak(poging) in box in het geheel niet voorkomt, en dat bij de Purmerhoek de categorie (diefstal/vernieling van) "fiets" niet voorkomt.

Conclusie: binnen het complex de Hoeken zouden bij de uitwerking en uitvoering van maatregelen op grond van de recente politiegegevens de Purmerhoek en Schermerhoek prioriteit moeten krijgen, met name voor wat betreft de maatregelen tegen inbraak/vernieling van auto's, respectievelijk inbraak in boxen en woningen.

Delictsoort en objectsoort bij De Rondelen
(totaalpercentages,
n=120)*

	Auto	Box	Woning	Tweewieler	Persoon	Totaal
Inbraak	31	17	7	-	-	55 (66)
Poging tot inbraak	4	2	1	-	-	7 (8)
Diefstal (van/vanaf)	8	-	-	17	7	32 (39)
Vernieling	4	-	-	-	-	4 (5)
Aanranding	-	-	-	-	2	2 (2)
Totaal	47 (56)	19 (22)	8 (10)	17 (21)	9 (11)	100(120)

* = Blokken van Wostica en van De Samenwerking bij elkaar gevoegd

*Verschillen objectsoort
per blok bij de Hoeken
(absolute aantallen)*

	Purmerhoek	Beemsterhoek	Schermerhoek	Totaal
Auto	9	3	10	22
Box	6	-	7	13
Woning	5	2	4	11
Fiets	-	1	6	7
Persoon	1	1	2	4
Totaal (per 100 woningen)	21 (4,2)	7 (2,1)	29 (5,8)	57 (4,2)

Het verschil tussen de absolute totalen is te verwaarlozen. Zowel in het Reviusrondeel als in het Valeriusrondeel zijn in 1988 rond de 60 delicten gepleegd en aangegeven.

Door het verschil in grootte is er echter wel een verschil in het aantal delicten wanneer men dit relateert aan het aantal woningen (getallen tussen haakjes). De blokken aan het Reviusrondeel (Wostica en De Samenwerking bijeen gevoegd) blijken dan een hogere "criminaliteitsdichtheid" te hebben.

Het verschil is echter niet zo groot dat er een prioriteitsstelling op gebaseerd kan worden. Bekijken we de verdeling naar objectsoort dan blijkt dat de criminaliteit zich bij het Valeriusrondeel relatief meer richt op auto's en bij het Reviusrondeel relatief meer op fietsen en personen.

Bij de laatste categorie gaat het voor een groot deel om zakkenrollerij en het weg nemen van (onbeheerde) eigendommen vanaf het speelterrein. Slechts in twee gevallen gaat het om een aanranding. Er is dus geen sprake van een concentratie van geweldsdelicten in een bepaald blok. Wanneer we binnen de blokken aan het Reviusrondeel een uitsplitsing willen maken naar het blok van Wostica, respectievelijk van De Samenwerking, dan kan dit alleen voor de objectsoorten "wo-

ning" en "box", omdat bij die gevallen de aangiften ook het huisnummer vermelden.

Per 100 woningen vinden in het blok van De Samenwerking weliswaar meer inbraken plaats, maar het blijkt uitsluitend om inbraken in boxen te gaan. Neemt men in aanmerking dat een inbraak in de box minder ingrijpend is dan in de woning zelf, dan kan worden geconcludeerd dat de blokken onderling niet belangrijk verschillen.

De analyse in het OTB-rapport over 1986 bracht hier wel een groot verschil aan het licht (het blok van De Samenwerking scoorde toen extreem hoog met 6 woninginbraken en 15 boxinbraken, hetgeen een inbraakrisico inhield van bijna 15%).

Conclusie uit deze twee tabellen: recente politiegegevens suggereren dat het niet nodig is om het Reviusrondeel van De Samenwerking een hogere prioriteit te geven dan de Rondelen van Wostica. Bij alle blokken - het sterkt die aan het Valeriusrondeel - zouden maatregelen ter voorkoming van inbraak in auto's bovenaan moeten staan.

*Verschillen objectsoort
per blok bij de Rondelen
(absolute aantallen)*

	Blokken aan Valeriusrondeel	Blokken aan Reviusrondeel*	Totaal
Auto	33	23	56
Box	11	11	22
Woning	6	4	10
Fiets	6	15	21
Persoon	3	8	11
Totaal (per 100 woningen)	59 (10,2)	61 (13,0)	120 (11,5)

* = blokken van Wostica en De Samenwerking bijeen gevoegd

*Verschil Rondelen
Wostica - De Samen-
werking (absolute tota-
len objectsoorten wo-
ning en box)*

	Valerius- rondeel (Wostica)	Revius- rondeel (Wostica)	Revius- rondeel (De Samenw.)	Totaal
Box (inbraak/-poging)	11	5	6	22
Woning (inbraak/-poging)	6	4	■	10
Totaal (per 100 woningen)	17 (2,9)	9 (2,8)	6 (4,2)	32 (3,1)

Verschillen naar tijdstip (procentueel, exclusief onbekende gevallen, N= 125)

	Nacht (0-6 uur)	Ochtend (6-12 uur)	Middag (12-18 uur)	Avond (18-24 uur)	Totaal
Auto	81	29	12	35	48 (60)
Box	9	14	12	10	10 (13)
Woning	2	29	18	10	10 (12)
Tweewieler	8	14	35	30	20 (25)
Persoon	-	14	23	19	12 (15)
Totaal	100 (53)	100 (7)	100 (34)	100 (31)	100(125)

Bekijken we de randtotalen (getallen tussen haakjes) per dagdeel, dan blijkt de nacht het hoogst te scoren qua aantal delicten, gevolgd door de middag en de avond. De ochtend scoort uitgesproken laag. Verder zijn er grote verschillen in de verdeling naar tijdstip te constateren als we de objectsoorten afzonderlijk bekijken.

Bij de categorie (inbraak/poging/vernieling) "auto" scoort de nacht extreem hoog ten opzichte van het gemiddelde (rechterkolom).

Bij (inbraak/poging) "woningen" scoort de ochtend relatief hoog, bij (diefstal/vernieling) "tweewielers" de middag en de avond.

Bij de categorie "persoon" (zakkenrollerij en dergelijke) scoort de nacht extreem laag en de middag relatief hoog.

In het plan van aanpak is bij de voorstellen voor maatregelen ter voorkoming van auto-gerichte misdrijven rekening gehouden met de concentratie van deze misdrijven in de nachtelijke uren op grond van de politiecijfers van 1986. De recente cijfers geven hiervoor een extra onderbouwing.

De concentratie in de nacht geldt met name voor de zomermaanden: dan vindt 51% van alle delicten 's nachts plaats, terwijl dit in de winter 36% is.

Tot besluit zetten we de conclusies uit de analyse van politiegegevens over 1988 (en de vergelijking met 1986) nog eens kort op een rijtje in de vorm van beleidsaanbevelingen:

- *Geef prioriteit aan het Valerius- en Reviusrondeel, waarbij de voorkoming van inbraak in auto's op de parkeerterreinen het belangrijkste is.*
- *Geef binnen het complex de Hoeken prioriteit aan de Schermer- en Purmerhoek, waarbij de voorkoming van inbraak in/vernieling van auto's het belangrijkste is, op enige afstand gevolgd door inbraak in woningen en boxen.*

Deze aanbevelingen kunnen niet van toepassing worden verklaard op het gehele maatregelenpakket in het plan van aanpak. Deze analyse is gebaseerd op aangiften die bewoners hebben gedaan bij de politie. Bepaalde vormen van criminaliteit/overlast kennen echter een zeer laag aangiftepercentage of kunnen niet worden aangegeven (men kan bijvoorbeeld onveiligheidsgevoelens niet aangeven zolang er geen concreet misdrijf heeft plaatsgevonden).

Voor deze vormen van criminaliteit/overlast blijven de gegevens in het OTB-rapport voorlopig de beste bron. Deze gegevens zullen door middel van de nog geplande bewonersenquête kunnen worden geactualiseerd.

Literatuur

Deze lijst is gesplitst in enerzijds "interne literatuur" (eerdere publicaties van Bureau Criminaliteitspreventie waarop bij het maken van het plan van aanpak kon worden teruggegrepen) en anderzijds "externe literatuur" (relevante publicaties van andere instellingen).

Interne literatuur

De Bijlmer: is er nog hoop? Onderzoek naar de invloed van het verbeteringsprogramma op de criminaliteit, B. van Dijk (met medewerking van P. van Soomeren); Dienst Volkshuisvesting, Amsterdam, begin 1987.

Defensible space in Amsterdam; Ontwerp- en beheersuggesties voor vandalismepreventie; H.J. Korthals Altes (met medewerking van A.G. van Dijk en M. van Putten); Academie van Bouwkunst/Bureau Criminaliteitspreventie, Amsterdam, mei 1987.

Hoogbouw gewogen ... All you need is lov?; Aanzet voor een methode om de leefbaarheid in woongebouwen te meten in relatie tot de ontwerpveiligheid; H.J. Korthals Altes (met medewerking van H. Bruinink en P. van Soomeren); Bureau Criminaliteitspreventie, Amsterdam 1987.

Aantobben of aftoppen; Problemen in hoogbouwflats Magistraatwijk Middelburg; Michel Horde en Carla Verwoerd (met medewerking van Han Bruinink, Rosa Molenaar en Paul van Soomeren); Stuurgroep Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit, 's-Gravenhage, 1988.

Nolens Volens Veiligheid; H.J. Korthals Altes en M. van Putten (met medewerking van B. van Dijk); Gemeentelijk Woningbedrijf Westelijke Tuinsteden, Gemeente Amsterdam, 1987.

Beveiliging van gebouwen: meergezinswoningen; H. Stienstra en P. van Soomeren, Stichting Bouwresearch, Rotterdam, 1987.

Externe literatuur

Coenen, M.; *Ontwerpaspekten van naoorlogse sociale woningbouwcomplexen met exploitatieproblemen*, TU Delft, 1986.

Coenen, M.; *Hoogbouw en sociale veiligheid in Capelle aan den IJssel*, TU Delft, OTB, 1989.

Coleman, A.; *Utopia on trial*, London, 1985.

Kalle, E. en H. van Rooijen; *Plan van Aanpak Geeren Noord*, Utrecht, 1985.

Newman, O.; *Design guidelines for Defensible Space*, Washington, 1975.